برای شاگردان [illegible] مدرسه [illegible]

[illegible]

وقف آقا [illegible]

گردید

برای شاگردان [illegible]

در علاج دنفرق

تألیف دکتر محمد ترکاسی

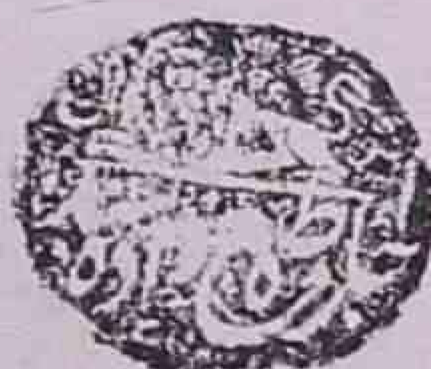
طب

این رساله دینیه [illegible]
و سایر [illegible]
بنده درگاه [illegible] محمد کرمانی [illegible]
[illegible] ابراهیم خلد الله
ملکه و [illegible] و سلطنته [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] فی شهر
المبارک [illegible] سنه هزار و
سیصد و هجده ١٣١٨

دیباچه

کهر عالج مغربی

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین

حمد لله الذی عرفنا اسرار حکمته واشرق قلوبنا بانوار معرفته ونور بصائرنا باستکشاف حقایق آثار خلیقته والهمنا رقایق دقایق خلقته والصلوة والسلام علی من اوتی جوامع الکلم واستضاء من مشکوة سریرته لوامع الحکم محمد المبعوث لیتمم مکارم الاخلاق بکرائم موعظته ونعیم الحکمة وفصل الخطاب بلطائف کرمته واله وعترته اشرف من انتجب من اکرم ارومته سیما ابن عمه علی امیر المومنین وصیه وخلیفته والائمة الهداة الطاهرین المعصومین من ذریته

بدانکه ایزد تعالی و تقدس بحکمت بالغه و قدرت کامله

دیباچه

خلقت انسان را نسخه جامعه امکان فرموده و در هر
عضو بش چندان کارخانجات بدایع صنایع و طرف حرف
تعبیه کرده که تنبیه عقول العقلاء عن تعدادها و تعجز
البلیغ حصرها لاجرم سرور کاینات و خلاصه موجودات
رسول اکرم و نبی مکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید
العلم علمان علم الابدان و علم الادیان و بحکم این کلام
معجز نظام تقدم علم ابدان درجه ثبوت دارد چرا که شرایط
ایمان عمل بارکان است که تا تن را توان و بدن را نیرو نمی
نباشد بسیاری از اعمال چون حج و جهاد و صوم و صلوة
و غیره و غیره صورت نمی بندد هکذا علم ابدان مقدمه
بل نموذج و خلاصه علم معارف روحانیه الهیه است و
بی تکمیل علم طب توحید کمال نپذیرد چه که هیکل خیر
انسانی مجموعه عالم کبیر و این نسخه مختصر یکنهم و کنز مخفی را
نشانی گویا که بر مبین اکبر است و مقال حکمت اشتمال مولای انام

دیباچه

علیه سلام الله الملك العلی بر اینمطلب حجتی متین است

أتزعم أنك جرم صغیر　　وفیك انطوی العالم الاکبر

وأنت الکتاب المبین الذی　　باحرفه یظهر المضمر

وکشف بدایع مکمونه در وجود بشر و ودایع مکنونه در سرشت
پاك او گوهریرا عجیب چون سلسله جلیله حکماء وطبقه علیه
اطبا عالم زندگانی و تمدن را رموز انکشافات و مدیون
اختراعات فوق العاده خود فرموده اند موفق نکردیده والحق
در زمان حالیه علماء این فن عالی و حکماء اینمقام سامی را
در طی اینمراتب علیا و سلوك این مقامات مکاشفاتی دست داده
که بسان بیان و بنان بیان از شرح و حصر آن عاجز و قاصر است
من جمله اندکی از بسیار و یك از هزار اختراع آلات و ادوات
ذره بینی است که بواسطه اینها کشف و معلوم کرده اند که یك
قطره بهمین دارای چه کرد رکرات صغیره و هزاران موجود
ومخلوق حیوانات ذره بینی است که دائما در آن [illegible]

شاه قاجار
السلطان مظفرالدین

در سپاس و ستایش ربوبیت سبحان الله جل جلاله این
جانوران بعضی سم نقیع و دشمن جانگداز و خصم خونریز
عمر عزیزاند و برخی دیگر تریاق و فادزهر لدیغ و حافظ
مملکت روح و بدن و دافع تطاول و چپاول از غارت
گران جان و تن‌اند مثلا مرض مهلک آبله بقری که ماده مخصوصش
از تولید بعضی جانوران ذره بینی است و سالهای دراز
مزارع جانهای عزیز را حصاد و غزالان ریاض جنان را صید
بود علماء حکمت طبیعی که مجالی و مظاهر علم و قدرت پرورد
دگارند بتدبیر علمی علاج جستند در تلقیح دم الفرس با اسم ایشان
این بنده کمترین دکتر محمد کرمانی کرده رفع خطر
بوطن انسانی ندارد محض اینکه خدمتی بنوع کرده باشد
در زمان سلطنت شاهنشاه جمجاه خلد امیدگاه خداوند
تاج و نگین و خسرو باداد و دین ظل الله فی الارضین
که دوام سلطنتش بعهد ابد مقرون باد و پایه رفعتش

دیباچه

از کردن رساله مختصری در اینباب از فرانسه بفارسی
ترجمه نموده و بطبع رسانید که فایده اش عام و دعای خلاصی
یافتگان از این مرض مهلک عاید روزگار فرخنده آثار اعلی
حضرت قدر قدرت اقدس ظل اللهی باشد بالله التوفیق و علیه التکلان

در زمان حالیه در ممالک اروپ و امریک در استعلاج
امراض طرق مختلفه جدیده متداول و معمولست که عمده
آنها از نظر اختصار در این رساله بعون الله تعالی مینگارد
اول ذرق عصارات اجزاء حیوانیه و محلولاتیکه قایم
مقام آنهاست
دویم ذرق خون حیوانات در بدن انسان
سیوم ذرق سرم (آبخون) خون حیوان است
چهارم ذرق سرم مصنوعی است
پنجم ذرق سرم خون حیوان مصون کرده است که
موسوم است بسرم ضد تکرین یا قرابادینی و علاجی

فصل اول

زرق عصارات اعضاء حیوانی و مایعاتی که بدل آنهاست در بدن انسان

براون سکار در ۱۳۱۳ فصلی بمجلس علمی مبحث الحیوة داد
حاصلهٔ از زرق محلول مایعی که از بیضهٔ خوکچه گرفته بود
فرستاد و ذکر نموده بود که از زرق مایع مذکور در اشخاص پیر
قوه تازه جسمانی و نفسانی پیدا میشود و بعبارهٔ اخری بحالت جوانان
رجوع مینمایند و ادعای این حکیم دانشمند معروف اسباب
حیرت خواص و عوام گردید

و طریقه این حکیم منشأ امتحانات عدیده گردید و در اروپ
و امریک اطبا در مقام زرق مایعات کثیره در علاج امراض مختلفه
برآمدند و پس از استعمال مایعیکه از حیوانات بیضهٔ حیوانات مختلفه
حاصل میشد در مقام استعمال مایعاتیکه از کبد و فوق کلیه و غدهٔ
درقیه و جرم کلیه و لوزالمعده برآمدند و آثار موسوم بانتقال رطوبت

فصل اول

رطوبت عصبی نمودند و ذکر قسطنطین نام رطوبتی را که از مادهٔ خاکستری دماغ گوسفند تازه ذبح شده اخذ مینمود زرق میکرد

پس از مدتی اثبات بیشتر از دوایر جادهٔ تازه معتقد شدند که غدد مختلفهٔ بدن غیر از رطوبات ترشحیهٔ مخصوصهٔ بهریک که معروف اطبا است مواد جوهریات مکنونه و غیر معلومه دارند که لازمهٔ بنگی اعمال بدنست و در هرجا که این جوهر مفقود یا ناقص گردد میتوان بعوض آن رطوبتی را که از همان عضو از حیوان سالمی اخذ شود در بدن زرق نمود و سبب تجارب اطبا از اینجا شد که در جنون و مالیخولیا و آتکزی لکوموتریس (بی اختیاری در حرکت) و فلج یا رعشه رطوبات سکابرکی را زرق نمودند و همچنین در نوراستنی و سرسام زرق رطوبت عصبی و میکردند (نتیجهٔ غشاء نخاع) زرق رطوبت غدهٔ درقی در مرض برنجی زرق رطوبت

در زرق عصارهٔ حیوانی

کیسهٔ فوق کلیه و زرق رطوبت مادهٔ فوق کلیه در ضد
امراض اودیمی و زرق رطوبت لوز المعدة در درد و لاب
طرز ساختن این عصارات حیوانیه عموماً باین طور است که
عضو را با آب مقطر صلابه نموده و رطوبت حاصله را
با کاغذ صافی زلال مینمایند بسیاری از اطبا برای حفظ
این رطوبات هر یک دوای ضد عفونی مخصوص استعمال
مینمایند ولی جمع کثیری هم صرف نظر از استعمال آنها
نموده اند و بواسطه علاج یا اصلاح حاصله از این رطوبات
بسیاری از علمای شیمی و فیزیولوژی صنعت و اوقات
خود را منحصر بساختن این رطوبات حیوانیه نموده اند
که اطبا و دواسازان آنها را از این اشخاص مخصوص میخرند
ولی باید در اینباب دقت نمود چونکه بعضی بجای این رطوبات
آب مقطر خالص میفروشند و بعضی دیگر هم دقت در حالت
سلامتی حیوانیکه عصیر عضو را میگیرند نمینمایند و یا مسامحه

در

فصل اول

در استعمال ادویهٔ ضد عفونیه میکنند که باید این عمل
در تحت قاعدهٔ صحیحه و با ضمانت فروشنده باشد زیرا که
بسیار دیده شده است که پس از زرق دوا عوارض و علامات
سرایت امراض عفونیهٔ خطره در مریض بروز نموده بحث
مانند مشمشه و جمره و توبرکول که از حیوانات بانسان
بزرق رسیده است

لهذا در ۱۳۱۳ در هر مملکت از جانب دولت اداره مخصوصه
در باب رسیدگی و امتحان این عصارات حیوانیه برقرار شد و انتظام
سازنده و فروشنده نمیتوانند رطوبات مذکوره را
بفروشند مگر با شرایطی که من بعد ذکر خواهد شد
و در اینمقام گفتگوی از طرز ساختن و زرق این مایعات
البته و همچنین نتایج حاصله از زرق آنها را ذکر مینمایم
چون رسائل کثیره در اینباب نگاشته و بطبع رسیده است
و ذکر آنها نیز خارج از وضع این رساله مختصر است بعضی هم

زرق عصاره حیوانی

بجای رطوبات حیوانیه محلولات و مایعات ذیل را

استعمال نموده اند

اول سیرم عقیم خون **دوم** کلرهیدرات دو اسپینز

سیوم فسفات نتر دوسود **چهارم** سیرمهای مصنوعیه

که از روی دستورالعملهای مختلفه ساخته میشود

بخصوص دستورالعمل شیرن که از قرار ذیل است

سولفات دوسود که بقاعده شیمیائیه خالص باشد	۸ گرم
فسفات دوسود	۱ گرم
کلرور دوسودیوم	۲ گرم
اسید فنیک برفی	۱ گرم
آب خالص مقطر	۱۰۰ گرم

پنجم محلول گلیسرین بطور ذیل

گلیسرین نتر	۱۰ گرم
آب جوشیده	۳۰ گرم

فصل دویم

ششم وینایلین که در دستهٔ زیاد معمولست وعبارتست از محلولی از بُراکس در گلیسرین و نسخهٔ آن از قرار ذیلست

بُراکس	۳۸ گرام
گلیسرین خالص ۱۲۶	۴۲ گرم
اب مُقطّر	۴۰ گرم

زرق خون حیوانی

وجود این شرط بندرت حاصل میشود و انتقال خون
باین واسطه بسیار مشکل است لهذا مقصود اول از این عمل
که قوت دادن ناتوان و شفا دادن مریض و مرض خون
هدر رفته و فاسد شده است بندرت بسر میشود یعنی
نجات دادن از مرگ زنانی که بواسطه سقط یا پس از وضع
حمل یا علت دیگر خون بی اندازه از آنها خارج میشود یا در
شخصی که بواسطه عمل جراحی یا سبب دیگر نزف الدم فراوانی
در آن عارض میشود در صورتیکه مقداری از خون که برابر با نوزدهم
وزن تمام بدن حیوان باشد خارج شود حکما مهلک است
در اینصورت لازم است که خون انسان دیگر را داخل در
بدن مریض نمایند که بجا نشاند او را نجات دهند چون بجای
خون خارج شده خون شخص زنده از همان نوع داخل
نموده اند ولی در صورتیکه فرض نمائیم که شخص خوش بنیه
هم حاضر باشد که این مقدار زیاد خون را از او بگیرند

فصل دویم

بازهم اشکالات زیاد دیگر در میان است برای اجرای
این عمل واجب که یکی تغییر تاخیر در آن از اسباب خطر است
یعنی تا بخواهد اسباب انتقال خون حاضر باشد و همچنین محلول
گرمی از نمک که مانع انجماد خون گردد والا فایده که
بیمار نماید سهل است مهلک است

با وجود این همه اشکالات ادخال خون در مواقع کثیره
اسباب نجات مریض گردیده است و بندرت باعث هلاکت
عطا کننده خون شده است

اغلب اوقات عمل ناقص میماند بواسطه انجماد خون در اسباب
انتقال خون و گاهی هم بواسطه داخل شدن اندکی خون
منجمد شده در ورید مریض باعث هلاکت آن گردیده است
و بواسطه این مخاطرات اطبا بخیال استعمال خون بدون
فیبرین افتادند یعنی بعوض داخل نمودن خون آب خون را
داخل نمودند و در مبحث معالجه با سرم این مطلب را بیان مینمایم

فقره دوم — ادخال خون در صفاق

چون انتقال خون در وریدها دشوار است بواسطه نازکی و عسرت پیدا کردن آن در بعضی اشخاص زیاد بخصوص در زنان اطبا بخیال این افتادند که خون را از راه دیگر داخل در بدن نمایند لهذا پونفیك در ۲۹۷ ادر مقام داخل نمودن خون در صفاق برآمد

فقره سیم — ادخال خون در تحت جلد

کالیت در ۲۹۵ ادر مقام داخل نمودن خون در نسج زنبوری تحت جلد برآمد و چون جذب خون بواسطه داخل نمودن آن در صفاق بآسانی حاصل میشود و هم چنین در زیر جلد که دو یا پنج روز لازم است برای داخل کردن مقدار خون لازمه باین واسطه ادخال خون تحت جلد هم بکلی متروك کردید ولی بعضی بخیال معالجه نوبرکول از داخل کردن خون بر در زیر جلد افتادند و مقصود آنها

از این

فصل سوم

از این عمل داخل کردن خون حیوانی است که از مرض سل مصون است در ابتدا مسلولین که باین واسطه حیوانات خونرا [illegible] سل را برطرف نمایند و در هر دفعه ۱۵ الی ۲۰ گرام خون حیوان را زرق مینمودند

فصل سوم

در ذکر زرق سیرم (آب خون)

علاج سیرمی عبارتست از زرق و داخل زیر جلد خواه سیرم (آب خون) حیوانات و خواه سیرم مصنوعی و خواه سیرم ضد سمی و خواه سیرم علاجی که مقصود از آن شفا دادن بعضی امراض است

و این طریقه را که در این سنوات اخیره اهمیت زیادی پیدا نموده میتوان به سه مقاله عمده تقسیم نمود

مقاله اولی — علاج سیرمی که عبارت از زرق سیرم حیوانات است

مقاله دوم علاج سیرمی که عبارت از زرق سیرم مصنوعی است

مقاله دوم — علاج سرمیکه عبارت از زرق سرم ضد سمی یا علاج چیست

مقاله اولی

علاج سرمیکه زرق سیرم حیوانات است

قبل از گفتگوی از زرق سرم حیوانات باید دانست که این نوع علاج سرمی صورت مخصوصه از علاج با زرق خون است خلاصه در زرق خون خون جامع بدن تجربه زا زرق مینمودند و حال اینکه در علاج سرمی همان آب خون فقط را زرق مینمایند وبطور اختصار بیان مینمائیم که سرم (آبخون) عبارت از اینست که اگر خون را بحالت خود واگذارند تغییر حالت نموده و ماده نرم مایعی میشود و رفته رفته منجمد شده بدو جزء جداگانه میشود یکی رطوبت رقیق زرد رنگی است که آنرا سرم خون نامند و عاری از فیبرین و گلبولهای خون دارای تمام مواد و املاح ترکیب کننده خون است و دیگری حجم غلیظ قرمز رنگی است که آنرا دلمه خون نامند مرکب است از

فصل سیوم

خون که منجمد گردیده و گلبولهای خون را دربر دارد
پس سرم خون که مرکبست از تمام مواد اجزاء خون غیر از فیبرین
و گلبولها مایعی است لزج و کهربائی رنگ در اسب و قرمز رنگ
در گاو و زرد رنگ است در انسان و عموماً زلال است و گاهی
هم کدر و با سبزی رنگست در حیوانات فربه و با شحم و
سرم دارای اجزاء ذیلست

(۱) آب ۹۰ تا ۹۲ در ۱۰۰

(۲) مواد شبیه بیاض البیض بخصوص سرین که ماده ایست شبیه
بسفیده تخم

(۳) مواد پروتئیک عدیده است (پاراگلوبولین و
کازئین و فیبرین محلول و پپتین)

(۴) مواد مدفوعه (دسومت و گلوکز والکل و اوره و
کراتین و اکزانتین و سارسین و خلیسترین وغیره)

(۵) املاح معدنی (کلرور دو سود پوتم و کلرور دو

زرق سیوم

و بی کربنات دو سودیوم و فسفات تری تازیلیخ و سولفات دو
و کالسیوم و منیزیوم

زرق سرم خون کرد در ۱۲۹۵ مرهیس نام انرا ابتداع نمود در ۱۳۰۲ اولا شارل ریشه و بعد جمع دیگر انرا استعمال نمودند و عقیده این اشخاص این بود که سگ و بز بمرض توبرکول مبتلا نمیشوند و اگر سرم خون اینحیوانات را که ضد باسیل مرض است گرفته و زرق نمایند در زیر جلد اشخاصیکه مبتلا بمرض توبرکول‌اند حیوانات ذره بینی توبرکول را خراب نموده و شخص از اینمرض نجات می‌یابد و در اینباب بعضی ملاحظات عمومیست که نباید آنها را فراموش نمود مثلا ممکن است که این حیوان مصون است از فلان مرض در صورتیکه مزاج این حیوان بطوری باشد که مبتلای بان مرض نشود یعنی اینحیوانات در مقابل اینمرض بالطبع محفوظ و مصون میباشند و اینحیواناتیکه بالطبع از فلان و فلان مرض مصون‌اند در سرم

فصل سیوم

خون آنها ماده ایست برضد باکتریها و با آنها برابری مینمایند
بلکه مواد عفونی حاصله از این میکربهای مرضی را خراب و بی
اثر مینماید

بنا بر عقیده ایکه مقبول اطبای حالیه است در باب معاف و
مصون نمودن حیوانات میتوان پیش گیری نمود باستفاده از
امراض عفونیه را بواسطه سرم حیواناتیکه مصون از مرض
معینی هستند و چنانچه ذکر خواهد شد بواسطه سیرم حیواناتی
که بطور مصنوعی از فلان و فلان مرض معاف کرده بوده اند
بهرنگ در ۱۳۰۶ و آکاتا در ۱۳۰۸ اقدام در
معالجه شاربن (جمره) نمودند بواسطه زرق
نمودن در حیوانات (خرگوش و موش و کبای) سیرم
خون خرگوش سفید و زغ و سگ را که بالطبع مصون
از این مرض هستند ولی بزودی ملتفت شدند که وجود ماده

زرق سرم

باکتری در سرم حیواناتیکه بالطبع مصونند و فواید کثیره
اینست نمیتواند عمومیت پیدا نماید و خیلی بندرت این اثر را
دارد بهر زبان بزودی منکشف شد که سرم حیواناتی که
(موش و موش سفید و سگ) با مرض دیفتری ضدیت
طبیعی دارند نمیتوانند مانع دچار اینمرض شود ولی هرگاه
خون اینحیوانات را مصنوعاً مصون نمایند بطور یقین
در شفای مرض دیفتری نتیجه صحیحه میدهد

و از ملاحظه این امتحانات جدیده معالجه فلان و فلان مرض
بواسطه زرق سرم حیواناتیکه بالطبع مصون از این امراض هستند
متروک گردید و امروزه برای علاج این امراض فقط سرم
حیواناتیکه مصنوعاً انرا مصون از این امراض نموده اند استعمال
مینمایند و در مبحث گفتگوی از قسم سوم علاج باسرم
رجوع باینمطلب مینمائیم یعنی زرق سرم ضدسمی یا علاجی

مقاله دویم

فصل سیوم

در علاج باسرم که عبارتست از زرق سرم مصنوعی

قسم اول ادخال سرمهای مصنوعی در اورده است
- اینعمل مخصوصا در وبا استعمال میشد

قسم دویم ادخال سرمهای مصنوعی در صفاق است که
بندرت معمولست

قسم سیوم - ادخال سرمهای مصنوعی در زیر جلد است

دفعه اول - کاتانی - در علاج وبا از بکار
برد و بعضی از اد در رفع نزف الدم وجمعی دیگر در امراض عفونی
بحال شستشوی خون استعمال نمودند و بعضی از اد
ضد سم بکار بردند

از تجارب مسیو پولوزی معلوم گردیده است که هرگاه خون
حیوانیرا داخل در عروق حیوان دیگر که از نوع دیگر
باشد نمایند خون داخلشده شبیه بخون حیوان مرده و
میشود و گلبولهای خونیکه داخل نموده اند بزودی خراب میشود

سهل

زرق سِرُم

سهل است مقداری از گلبول خون حیوان مزروق بواسطه
مخلوط شدن آن با خون مختلف الطبیعه نیز خراب میگردد
امّا این ادخال خون بیفایده نیست زیرا که در ابتدا تحریکی در
عموم بدن مینماید و مریض احساس بهبودی و قدرت و افزایش
قوه شرایین مینماید در آخر عدد گلبول خون شخص مزروق
زیاد میگردد

چونکه خون حیوانات مطابق و مشابه خون انسان نمیشود
بعضی را اینست که در صورتیکه مقصود از ادخال خون معالجه امراض
باشد سرم مصنوعی را که قریب با خون حیوانات است زرق
نمایند و باینطور سرم مصنوعی قایم مقام سرم طبیعی میگردد
سرمهای مصنوعی مایعاتی است که متفاوت قریب بجز مایع
خون حیوانات است و ترکیبات بعضی نیست که پس از دخول
در دوران دم گلبول خون را خراب نمیکند و اثرات در اجزاء جامده
خون مانند اثر خود خون است

فصل سیوم

وازبرای سرم مصنوعی ترکیبات مختلفه اختراع نموده اند که

هریک از انها مناسبترا است باموضعی که سرم را داخل درآن

مینمایند

ادخال سرم مصنوعی نیز مانند ادخال خون از راه اورده

وازصفاق واززیرجلد معمولست

قسم اوّل

انتقال وادخال سرم مصنوعی در اورده است

این عمل راجمع کثیری ازاطبا در معالجه وبااستعمال

نموده اند وهایم در ۱۸۳۰ اینقسم سرم مصنوعی

در علاج وبا استعمال نمود که ترکیب ان ازاینقرار است

کلرورد سودیوم سولفات دسود اب مقطر

۵ گرام ۱۰ گرام ۱۰۰۰ گرام

مقصود این طبیب ازادخال این سرم این بود که چون

درمرض وبا بواسطه خروج اب خون بطریق اسهال وقی خون

غلیظ کردیده بدرجه که خون ازحرکت وکردش بازمیماند

و از زرق با سرم مصنوعی خون غلیظ رقیق کرده بوده و دوباره گردش مینماید ولی استعمال کمتر معمول است چونکه اسباب زرق و سایر لوازمات آن از برای همه کس و در همه وقت و همه جا میسر نیست استعمال آنهم بسیار مشکل است و در زیاد لازم دارد

قسم دوم

ادخال سرم مصنوعی در صفاق است

چونکه ادخال سرم مصنوعی در اورده بواسطه صغر و ناپیدائی آنها مشکل بود بعضی اقدام بادخال آن در صفاق نمودند ولی استعمال بکثرت معمول است

قسم سوم

ادخال سرم مصنوعی در تحت جلد است

کانتانی که از اهل ناپل است اول کسی است که در ۱۲۸۳ سرم مصنوعی را در معالجه مرض وبا داخل در زیر جلد

نمود

نمود باینطور که چند بن لیتر (هزار گرم است) از محلول
کلرور دسودیوم ۴ در هزار و کربنات دوسود ۳ در
هزار در تنبج زنبوری تحت جلدی زرق مینمودند و این طریقه
که هم سهل و هم بیخطر است نتایج نیکو بخشید

بسیاری از اطبا زرق تحت جلدی سرم مصنوعی را بعوض
انتقال خون استعمال نموده اند در نزف الدمهای شدید
و در زیر جلد این محلول را زرق مینمودند کلرور دسودیوم ۴ کرام
آب مقطر ۱۰۰۰ اکرام
و این محلول نمکی مانند داخل نمودن خون مقدار خون را بقدر
منظور زیاد و منظومه عصبی مرکزیه را تحریک مینماید
و عمل قلب را احیا و گردش خون را سهل و علامات غشی را رفع
مینشود و بعضی برای شستشوی خون در امراض عفونی
و در مسمومیت و حمیات مطبقه و اورمی کرسید اشدن
اورد در خون است مقدار زیادی از محلول کلرور دسودیوم

در زیر جلد زرق مینمودند
و مقدار داخل کردن سرم مصنوعی در تحت جلد گاهی تا
۳ و ۴ لیتر بود و بجای سرم محلول کلرور دسودیوم را
شش درهزار انتخاب نمودند
شیرن میگوید که زرق تحت جلدی سرم با این مقدار مفرط
لازم نیست بلکه در صورتیکه سرم را غلیظ نمایند بمقدار
کمتری از آن زرق نمایند همان خواص طبیعی و دوائی را که
منظور دارند نتیجه دارد و این مطلب را بواسطه تجربه و امتحان ثابت
نموده است سرم مصنوعی شیرن جامع است یعنی دارای
املاح معدنیه ایست که در سرم خون محلول و موجودند
و بعلاوه در این سرم غلیظ شده مقدار املاح معدنیه
بیشتر از آنست که در سرم خون انسانی است
و نسخه سرم مصنوعی منسوب شیرن مرکب است از اجزاء ذیل

کلرور دسودیوم	سولفات دسود	فسفات دسود
۲ گرام	۸ گرام	۴ گرام

فصل سیوم

اسید فنیک برفی ۱ اکرام آب مقطر ۱۰۰ اکرام

ودر اینمقام صرف نظر مینمائیم از ذکر طرز ساختن و حفظ
این سرم و همچنین از درجهٔ حرارت این سرم در وقت زرق
نمودن و مقادیر متفاوتهٔ زرق آن (مقدار کم آن
۵ تا ۱۰ کرام و متوسط ۱۵ تا ۳۰ کرام و مقدار زیاد آن
۶۰ تا ۱۲۰ کرامست) و موضعی از بدن را که باید برای زرق
این سرم انتخاب نمود و اسبابیکه از برای اینعمل لازمست
و در طرق و اطوار مختلفه که معمول هر یک از اطبا است و همچنین
گفتگو نمینمائیم از آثاریکه در موضع یا در مزاج بواسطهٔ زرق این
سرم حاصل میشود بلکه همین قدر میگوئیم که شرایط قرابادینی
این زرق و ادخال سرم متعدد و مختلفست چه میتوان انرا با رجحان
تمام زرق نمود در کم قوتی و استرخای شریان و در قلت خون
و در ضعف منظومهٔ عصبی و در بطوء تغذیه (و از برای معرفت
تام و تمام این مسائل باید برسائل عدیدهٔ مخصوصه که بطبع رسیده

رجوع

ذرقی سرم

۳۱

رجوع نمود چونکه ذکر اینمطالب بتفصیل خارج از وضع این

رساله مختصر است

مقاله سیوم

علاج سرمی که عبارتست از زرق سرمهای مختلف سیوم یعنی

قرابادینی و دوائی در گفتگوی از قسم اول از علاج سرکه

عبارتست از زرق سرمهای حیوانیست ذکر نمودیم که بنا

بر مسئله که امروز در باب محفوظ و محرم شدن مقبول اطبا

گردیده است میتوان امراض عفونیه را پیش گیری و معالجه

نمود بواسطه سرم حیوانات که از این امراض مسریه معافند

و بطور نوع اولی بواسطه سرم حیواناتیکه آنهارا مصنوعا معاف

و مصئون از این امراض نموده اند

و سرمهای حیواناتیکه مصنوعا و بواسطه تدابیر آنها از گرفتار

شدن باین امراض عفونی و مسریه نجات داده اند موسوم

بسرم ضد سمی و این سرم هم جلوگیری از مرض میتماید و هم

نافع

فصل سیوم

دافع و علاج و دوای مرض است یعنی هم ممکن دارد که شخص مبتلای بمرض شود و در صورت ابتلا هم شخص را نجات از مرگ میدهد

واین سرمهای ضد عفونی را که عموماً سرم فرابادیمی هم مینامند بلحاظ علمی و عملی اهمیت فرابادی پیدا نموده اند ولی قبل از بیان اینها بهتر آنستکه اسامی و اصطلاحاتیکه ابتدا در کتب طبی و دواسازی باینها داده شده است ذکر نمائیم مانند قیرووس و تکون بین و تکوین تغییر یافته و سرم فرا بادیمی و سایر محصولات متشابه اگرچه بوانسته درجلو کرده و در علاج امراض مسریه استعمال شوند

امراض مسریه یا عفونی عبارتند از امراضیکه بواسطه دخول عامل تولید کننده مرض در بدن مانند یکی از سمومات اثرات فاسد و منعقض مینماید

این عامل مولد المرض را که ویروس و سرایت دهنده مرض

نامند

ذرّ فیسر

نامند سابق براین نامعلوم بود ولی امروزه نیز اینکه ثابت
یا بیشتر میدانند که این عامل موجودیست زنده میکروب
مولد المرض که نه فقط خود آن مضر است بلکه بواسطه
موادیکه ترشح مینماید مضر است و این مواد منتشره سم
قاتلیست که آنرا تکزین نامند و این تکزینها
نیز آنها را سمومات میکروبی نامند داخل در مقدار
زیادی از ترکیب دیروسیها است و بسیار متعلق به خوبی
معین شده اند نه فقط از حیثیت منشاء و از حیثیت ترکیبشان
بلکه از حیثیت عمل آنها در حیوانات و در انسان چنانچه
تکزین توبرکولرا میشناسند (توبرکولین
کوخ) و تکزین مشمشه اسب (مالئین نکارس)
و تکزین کزاز و تکزین دیفتری
و المثار و ابط ما بین سمومات میکروبی و بلغ حیوانیه را
مخصوصا بلحاظ معاف بودن تحقیق نموده اند جمع کثیری

در

نوع اوّل

-٣-

در تجارب و امتحانات و تحقیقاتیکه در اینباب نموده اند رسائل و تصانیف کثیره بطبع رسانیده اند که ذکر انها باعث اطناب و خارج از وضع این وجیزه است ولی امتحاناتیرا که در باب مرض دیفتری نموده اند بطرز اختصار ذکر مینمائیم چونکه میتوان انرا علاج نمود تا اقلاً مقدار زیادی از اطفال مبتلای باین مرض مهلک را نجات داد

نوع اوّل
سیر مرضیّه دیفتری

دیفتری از امراض عفونیه است که هر کس مبتلا شد از امراض خطره است و شناخته میشود بواسطه بروز غشاء کاذبی که عوام انرا پرده و پوست سفید میگویند در صورتیکه این غشاء مخصوص بیخ گلو باشد انرا درد گلوی باپرده میگویند و در صورتیکه این پرده سفید در حنجره مجرای نفس بروز نماید انرا خناق میگویند

مرض خناق دفتری

مدت مدیدی عقیده اطبا این بود که دیفتری مرضی است موضعی و برای علاج او همه قسم تدابیر وادویه موضعی استعمال نمودند مانند شستن و مالیدن دواهای شکننده و نیز محلول اسید فنیک و غیره و غیره

و گاهی هم که مریض شفا یافته از اثر دوا میدانستند و حال اینکه هیچگونه تدابیر وادویه در رفع این مرض مفید نبود

در ۱۳۰۱ کلیب نام و در ۱۳۰۱ لفلر نام فهمیدند که علت مرض دیفتری میکروبیست که باعث تولید غشاء کاذبست و این میکروب را باسیل دیفتری نامیدند یا باسیل کلیب لفلر باسم این دو نفر حکیمی که او را کشف نمودند

و این میکروبها در وقتیکه نمو و توالد مینمایند مادهٔ سمیه که موسوم بر توکسین است ترشح مینمایند که زهر سمی حقیقی است و تمام بدن و مزاج را فاسد میکند و شخص را

علامات مینماید

قُورُو وَاپِرسَن میکربهای دیفتری را در آبگوشت مخصوص
کاشته و بمقدار فراوانی از این کشت زرع را ترشح داده و
پس از زمانی از صافی شامبرلاند عبور داده و صاف نموده
مایع سمی را گرفته در حیوانات (خرگوش سگ و موش)
زرق نمودند و در این حیوانات دیفتری واقعی را حاصل نمودند
یعنی در این حیوانات تمام علامات حاصله از باسیل دیفتری
را بروز نمود پس بخوبی معلوم شد که علت مرض این سم
و این تکثیر است که در همه جا بواسطه میکروب دیفتری
ساخته شده است

و کلیتاً چون هر زهری تریاقی و هر سمی ضد سمی دارد لهذا
درانوقت در مقام این مطلب برآمدند که تریاقی از برای سم
دیفتری پیدا نمایند و فرانکل و بهرینک و رُو
و اپرسن ملتفت شدند که بسهولت میتوان تلقیح نمود

یعنی

سرم ضد تیفوئی

یعنی حیوانات را از تیفوئی معاف نمود در صورتیکه هر روزه
مقداری کمی از محصول زرع باسیل کلیب لفلر را در آنها
زرق نمایند و بدین جهت آن حیوانات بتدریج عادت باین سم مینمایند
مانند اشخاصیکه بتدریج استعمال تریاک و الکل و نمودن
را باندازه میرسانند که در شخص غیر عادی مهلکست پس از آن
سرم بودی حیوانات را تلقیح نمود باسطور که مخلوطی
از تکزین و یک مقدار مساوی خود را بآنها زرق مینمود و
آنها را در چند هفته عادی باین سم مینمود و حیواناتیکه
باسطور تلقیح شده بودند بکلی معاف از اثر سم تیفوئی
میگردیدند و محال بود که آنها را بد تیفوئی مبتلا نمایند
ولی واضحست که چند هفته لازمست برای اینکه حالت
ضد سمی در خون حاصل شود و در اشخاص مبتلای بد تیفوئی
هرگز این مدت ممکن نیست و بواسطه بطوء این طریقه
فایده و نتیجه در مبتلایان بد تیفوئی ندارد و در وقتیکه

نوع اول

اطبا مایوس از این طریقه گردیدند و صرف نظر از آن نمودند
مسیو بهرینگ و کیتازاتو اعلان نمودند که اگر
حیوانی را از دیفتری معاف نمایند و بعد از کافی سرم او را
زرق به حیوان دیگر نمایند نه اینکه آن حیوان معاف نمود
بلکه آن حیوان شفا داد پس سرم حیوانی که با این طور تلقیح
شده این خاصیت تریاق تکزین دارد و هرگاه از مخلوط
نمایند با سم دیفتری (با تکزین گذاشته شده) خواه در
ظرف و خواه در انساج حیوان مانع اثر تکزین میشود
و آنرا بکلی بی اثر مینماید
ورنیشت و هیریکور و بسیاری از اطبای دیگر
تجارب کثیره در حیوانات نمودند و حاصل تجارب ایشان
این شد که سرم تریاقی است که بسرعت تمام اثر میکند در
اشخاصیکه بواسطه باسیل دیفتری مسموم گردیده اند
و از برای دفع و رفع مرض دو یا سه مرتبه تزریق بیش

ضد

ضد تکزین بمقدار کافی مجربست و بهرینک و کیتازاتو
در برلن در حیوانانیکه قبل از وقت بواسطهٔ تلقیح
معاف از مرض کردیده بودند تجربه نمودند و فایدهٔ عالیهٔ بدست آوردند و
و پس از اطمینان از امتحان در حیوانات شروع بامتحان در انسان
نمودند و مقدار تلفات اطفال از خناق را که در هر صدی
شصت نفر بود بر ۲۸ نفر تنزل دادند یعنی نصف اطفال
را از این بلای مهیب نجات دادند که با هر قسم معالجات دیگر
هلاک میشدند پس محققاً علاج سرمی طریق بسیار خوب
در معالجهٔ دیفتری

ولی این امتحانات اولیهٔ بهرینک که منکرا بنظر بعضیها رسید
برلن بنظر اطبا جلوه نمود و عقیدهٔ اطبا مردد ماند
چون علاج و تدبیر و آنکه از هر صد نفری پنجاه نفر را
شفا و نجات دهد از جمله علاج مخصوص مرض شمرده
نمیشود

نوع اول

و در هشتم انجمن حفظ صحی بین الملل که در شهر بوداپست
(هنگری) در دوم تا هشتم ماه عقرب ۱۳۰۲ هجری
منعقد گردید مسیو دکتر رو در رفع تشویش عقاید علمای
فیزیولوژی و اطبا را نمود و علت قلت اثر کمی ثمر این طریقه
از علاج را مدلل نمود و ثابت کرد که بنا بر امتحاناتی که در
پاریس در مریضخانهٔ اطفال مریض با بعضی از اطبای دیگر
در مدت سه ماه در ۸۴۴ مریض نموده است عدهٔ
تلفات در هر صد نفر ۲۷ نفر بوده است یعنی قریب به
نتیجه که بهرنگ حاصل کرده است و مرقوم ثابت
کرده است که در دیفتری خالص در خناق خالص یعنی
بدون ترکیب با امراض دیگر سرم قوت تمام دارد و تلفات
در هر صد نفری یک نفر بوده است پس این طریقه بطور
یقین و مطلق علاج مخصوص مرض است و در صورتی که
مرض مرکب بوده است و میکروب دیفتری میکروبهای

دیگر

دیگر مخلوط و ملحق بوده است و سمی که ترشح نموده اند بواسطه
صنعت سم دیفتری بکلی خراب و بی اثر کرده است و بسیاری
از اطفالی که مبتلای بخناق گردیده اند و بهمان وقت مبتلا
بمرض سرخچه یا مخملک یا توبرکول و یا ذات الریه بوده اند و این اطفال
از دیفتری هلاک نگردیده اند بلکه از امراض دیگریست که
با آن همراه بوده اند پس باید بدون تردید گفت که در صحی دنیا
که امراض دیگر باعث هلاکت مریض نشوند علاج سرمی
مجرب و بدون گفتگو است
برای حالیه این طریقه میتواند عمل بسیار بزرگ نماید و طریقه
و کشف بنکوی رو و بهرنک اسباب شگفت و هیجان
حکما و اطبا و حیرت خواص و عوام گردیده است
مختصر استعمال علاج با سرم محققاً یک طریقه ایست که میتوان
بواسطه زرق سرمیکه از اثر باق تکثیر نموده باشند سم
دیفتری را خراب و بی اثر نمایند

نوع اول

۴۲

وچون انها بهنگام سرما ضد تکرین را از انها میگیرند معاف و محفوظ از دبغیری میباشند یعنی عادی بتکرین دبغیری شده اند پس ناچار اچند کلمه در ساختن این تکرین بیان مینمائیم

صنف اول

ساختن تکرین دیفتری و سرم ضد دیفتری

برای ساختن تکرین باید با سیل دیفتری را در ابگوشت سپتن داری داخل نمود و از او در ظرف کم عمق پهنی بریخته و از دهان گشوده در هوای مرطوبی بگذارند و پس از هفته یا یکماه بعد از ی تکرین در ان بعمل میاید که میتوان ازان استعمال نمود و در این وقت باید این کشت و زرع بانجام رسیده را صاف نمود یعنی ابگوشت تکرین دار را از صافی شامیرلاند گذرانیند بطوریکه بکلی از میکرب عاری و خالص شود و باینطور تکرین مایع خالص و زلالی میگیرند

سیر حفظ صحت

و از آن در ظرف مملو از هوا نبسته و محفوظ از روشنائی
و درجه حرارت متعارفی ضبط مینمایند

پس از آنکه تلقیح را یکمرتبه تحصیل نمودند باید حیوانات را
کم کم از آنها اخذ میشود معاف نمایند ولی باید شروع نمود
باینکه تلقیح را کم قوت نمود بطوریکه علامات خطیره عارض
حیوان نشود و بجهة این مطلب بعضی شیمیست‌ها مایع دکتر
گرام را داخل و ممزوج با آن مینمایند که نسخه آن از این
قرار است

ید خالص ۱ گرام   یدور دو پطاسیم ۲ گرام   آب مقطر ۳۰۰ گرام

و در اسب که حیوانی است که متأثر میشود یا هیچ متأثر
نمیشود ابتدا بعضی مقدار کمی از آن تلقیح ید دار زرق مینمایند
و بعد پنج روز بروز مقدار انرا زیاد مینمایند برای
مهیا نمودن اسبی که بتوان بلحاظ علاجی سرم مفیدی از آن
گرفته شود سه ماه زرق پی در پی لازمست خواهد

نوع اول

روزه وخواه بفاصله های کم وبجائی میرسد که در زمان
اسب میتوان در یکدفعه تا ۵۰۰۰ صد مطر مکعب تکزین
فصد نمود

و تخمیناً بعد از سه ماه و داج از اسب را فصد میکنند و خون
او را جمع نموده و در موضع خنکی میگذارند تا اجزاء جامده خون
جدا گردیده و این سرم را گرفته در فلاکهای رنگهای
بلور مخصوص (زنگلو یا ویکیست) عقیم شده ضبط مینمایند و
باید فلاکن ممتلی باشد و در آن قطعه کوچکی از کافور بگذارند
و هر اسب معاف شده را میتوان ماهی یکمرتبه فصد نمود
و میتوان چهار لیتر خون از گرفت که تخمیناً دو لیتر سرم
ضد تکزین بدست میآید

چنانچه ذکر شد تکزینی را که با نیطور داخل در بدن اسب
نمایند بواسطه سلولهای اسب نهفته و تولیدات میشود
و اسب در داخل سلولهای خود سم را ضد مینماید بفاعل

فرا

مبحث خناق دیفتری

قرابادینی یعنی سم معتدل میشود برنیان و تکزین دیفتری بضد تکزین دیفتری و زهر دیفتری بد و اکثر باید از داد دفع و علاج دیفتری استعمال نمود و اینست که مسیو کرینل در مجلس دار الشورای فرانسه میگوید که این عمل را اگر از جمله معجزات نتوان شمرد باید از جمله عجایب و از جمله اعمال بسیار نافعه دانست

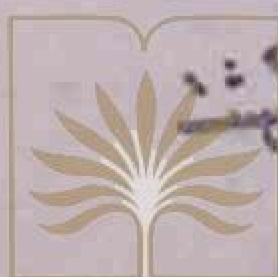
صنف دوم

تشخیص دیفتری بلحاظ میکروب باکتریشناسی

عمل اول — امتحان ذره بینی غشاء کاذبه که ابتدا دیفتری فرض نموده اند — معرفت احتیاطات لازمه در تحصیل صور ذره بینی و رنگ نمودن و امتحان از وجود هیئت صور حاصله

عمل دویم — کاشتن غشاء کاذبه با نشان فرضیه دیفتری در روی سرم و امتحان ذره بینی محصولات کشت

ددعر

نوع اول

دزرعی — استعمال توم عبارتست از جهاز هنگام
[illegible] آوردن — بیضه لوله هائیکه برای کاشتن
باکتری لازمست — محل کشت زرع اسپرم خون گاو یا آب
سرنشین قرار میدهند — طرق معموله در ساختن سرم
اول طریقه تندال است (کامل ولی کمتر
معمولست که حاصل از سرم عقیم است) دوم
طریقه کوخ است ناقص ولی زیاد معمولست که سرم عقیم
نمیشود و سرم حاصله را باید بطریقه تندال یا گرم
نمودن مثنا و بر عقیم نمود) سیوم طریقه شمبرلان
(عقیم نمودن سرم بواسطه صاف نمودن با شمع چینی که سرم
سطح عقیم میکند) — احتیاطاتیکه در تحصیل سرم عقیم بوا
این سه طریقه لازمست — در سرنشین نمودن سرم
بعفونی که بواسطه هر کدام از ظروف ثلثه مذکوره ساخته
شود

هنگام دوم — کاشتن تخم در لوله‌های سرم‌دار که برای کاشتن باکتریها است و احتیاط اینکه در این کشت و زرع لازم است

هنگام سوم — امتحان محصول کشت با چشم فقط

هنگام چهارم — امتحان محصولات کشت با ذره‌بین و تعیین قطعات در هر دو صورت

راپورتی که باید دواساز در امتحان باکتریها بنماید ساختن اظهار نماید قبل از استعمال سرم قرابادینی در علاج دفتری قبل از همه چیز لازم است تشخیص آن و شناختن باسیل دفتری (باسیل کلب لفلر) و مطمئن شدن در وجود و عدم میکربهائیکه اغلب ملحق و علاوه بر این باسیلند یعنی استرپتوکک و استافیلوکک و کوکوس صغیر بریزن و از برای این تشخیص چندین عمل لازم است که من بعد آنها را ذکر مینمائیم

نوع اول

در نیویورک قدری بسیاری از شهرهای اتازونی
دواسازان سیر مکر برای کاشتن است حاضر و آماده خانه
یعنی سیر مهیست که برای کاشتن میکربهای اغشیهٔ کاذبه با
ترشحاتیکه آنها از دیفتری فرض نموده اند و در وقتیکه
طبیب گمان مینماید که شخصی مبتلای به دیفتری گردیده است
میفرستند از دواسازی دو لوله زراعت و یک مفتول
پلاتین (طلای سفید) که لازم است آنرا برای تخم گیری مخمرد
و پس از آنکه تخم را در لولها کاشت فوراً آنها را برد و دوا خانه
میفرستند که آنهم باید آنها را فوراً باداره مرکزیه حفظ الصحه
بفرستند که ۲۴ ساعت بعد از دریافت آنها در روی
لولها وجود و عدم میکربهای مرضی را ثبت مینماید و برای طبیب
معاودت میدهد

در پنج سال اول وزارت اداره بلدیهٔ پاریس ده هزار تومان
مجاناً برای ایجاد محلیکه لازمست برای اجتماع اجزاء و اطبا

لازمه

لازمه امتحانات محصولات دیگری و تکمیل ایرادات مسیو
هیچکل شد که در مسئله ثانی و اعمال حیوانات ذره بینی
امروز بی نظیر است و پس از آنکه این حکیم دانشمند مدت دو سال
تمام در انجام این تحقیقات و وارسی بادارات مطالب متعلقه
بحیوانات ذره بینی و غیره نموده در جنب هتل دیو
مقامی برپا نمود از برای امتحان مطالبی که اطبا برای تخمیر
امراض عفونی بانجا میفرستادند و جرحی که بانها میرسید ضرر
این خدمت جدید نه فقط برای تحقیق وجود و عدم تبدیل
لفلر بود که در زیر و زبر و جوب ان حمل اندوده معلوم و مبین
معلوم شد بلکه در مریضهائیکه شفا یافته بودند این جن
بواسطه تلقیح ثابت شد که آنها علی التحقیق شفا یافته
اند اما هنوز محل احتیاط و خطرناک و مسائل جدیده در
اینباب چه در فرانسه و چه در ممالک خارجه بطبع رسید
و مدلل نمودند که اغلب اوقات در مبتلایان بمرض

دهم

نوع اول

سم نوشتی مختربن مدت پانزده روز تا سه هفته باقی است
و گاهی تا سه سال لفلو باقی است ولی خطر آن زائل گردیده است
لهذا امتحان باکتری شناسی را از حیث پیشگیری از این
مصیبت مهلک واجب دانستند که بواسطه این معاینه
طریقه جدیده مقدار تلفات آن فی الواقع بسیار کم گردیده است
ولی سرایت آن بهمان نحو که در ابتدا بوده است هنوز باقیست
پس باید این نکته را در نظر داشت و آنرا لازم دانست که
در اشخاص مبتلای به دیفتری پس از بهبودی باید فقط تمام
امتحانات باکتریولوژی نمود و اطمینان تمام حاصل نمود که
دیگر بهیچوجه میکرب دیفتری در بدن آنها باقی نمانده است
والا اگرچه خود او نجات یافته است ولی مایه سرایت همراه
با او است و باعث هلاکت دیگران میشود و باین واسطه
خوبست اشخاص و اطفال مبتلا شده و شفا یافته را در هیچیک
از ادارات دولتی و ملتی و مدارس و مکاتب و کارخانه

جات

جات وفرش وغیره اذن دخول ندهند مگر اجازه نامچه
یا تصدیقنامهٔ برپایی خود از جانب ادارهٔ بلدیه که مخصوص
اینکار است در دست داشته باشد و طرز رفتار این مجمع
جدیده با منظور است که در وقتیکه طبیب در یکی از مرضای
خود احتمال ناخوشی را داد باید فوراً در ورقهٔ کاغذی اسم
مریض و منزل او را بنویسد بتوسط یکی از بستگان مریض
یا شخص دیگر هر که باشد باداره که از برای امتحان ذره‌بینی
این عمل برپا شده است بفرستند و از آنجا یک جعبهٔ فلزی
که قبل از وقت عقیم کرده‌اند و در آن استیانول (مرهم کش)
بزرگی و دو لوله با سر عقیم شده و یک لوله عقیم شده
و در همان جعبهٔ دیگر برای اینکه در صورت امکان غشای
کاذب را در آن بگذارند و دو لولهٔ دیگر که در هر یک
گلوله پنبه در سر میل فلزی نصب است و آنها را بر دیگر
با مخاط منخرین مالیده بلند و بعلاوه در جعبه منزل ورقه عقیمه

نوع اول

در جلد هر دفتر ده دستور العمل و یک ورقه دیگر است که باید طبیب در آنجا اسم و منزل خود و اسم و منزل و سن مریض خود را بنویسد

و اگر منظور از امتحان مریض در ایام نقاهت مریض باشد باید ذکر سن مریض و در اینصورت گرفتن بلغم مریض و کاشتن آن باید با کمال دقت باشد و الا ممکن است نتیجه بر خلاف منظور باشد و در وقتیکه طبیب اجزاء محتوی در جعبه را بکار برد فوراً آنرا باداره باکتریولوژی معاودت دهند و مدت امتحان در صورت متعارفی هیجده ساعت و در صورت زیاده بر آن ۴۲ ساعت است و نتیجه امتحانات بتوسط پست مخصوص برای طبیب فرستاده میشود و بتوسط تلگراف یکطرفه اجرت آنست در صورت ضرورت با تلفن جواب داده میشود و در صورتیکه امتحان مشخص نباشد و تحقیقات لازم باشد مدت سه الی چهار روز باداره مهلت داده میشود

در

سرم ضد دفتری

در فرانسه و اغلب ممالک دیگر چون دوا سازان در ضمن تحصیل دوا سازی باکتری شناسی را نیز تحصیل مینمایند و از طرز عمل و کم و کیف اینکار اطلاع کامل دارند و همه قسم اسباب لوازم از امها را آماده نموده اند پس از برای امتحان غشاء کاذب دفتری طبیب میتواند بهر یک از دواسازان مستقیماً رجوع نماید و محتاج برجوع باداره حفظ صحت نباشد در اینباب هرگاه بخواهند مشروحاً مطلع شوند باید رجوع نمایند برسائل مفصله که در اینباب بطبع رسیده است مختصراً طبیب بواسطه از اعمال و ترتیبات معلوم مینماید که غشاء کاذب و ترشحات شخصی که احتمال دفتری میرود دارای باسیل کلیب لفلر (باسیل دفتری) یا نه و علاوه غیر از باسیل مخصوص دفتری باسیلهای دیگر هم با او همراه اند یا نه مانند استرپتوکک (میکروب چرک) و استافیلوکک (میکروب چرک) و

فرع اوّل

دکوکوس مرضیه

وامتحان و تشخیص باکتریولوژی عبارتست از دو عمل عمده

اوّل امتحان اغشیهٔ کاذبه یا رطوباتیکه محل احتمال دیفتری است با ذرّه بین

دوّم کاشتن اغشیهٔ کاذبه و یا رطوباتیکه مورد احتمال دیفتری است در روی سرم و امتحان محصول کشت و زرع با ذرّه بین بواسطهٔ عمل اوّل یا دوّم اوّلاً لازمست که اغشیهٔ کاذبه یا ترشحاتیکه احتمال دیفتری در آنها میرود موجود و حاضر باشد و باید دانست که در ورم گلوهای دیفتری اغشیهٔ کاذبه لوزتین را فرو میگیرد و در ورم حنجرهٔ دیفتری این اغشیهٔ کاذبه در اجزاء مختلفهٔ حنجره بهم میرسد و برای امتحان باکتریولوژی باید مخصوصاً نشانی هیچ گلو را بگیرند و امتحان نمایند پس از آنکه غشاء کاذب جدا گردید طبیب باید آنرا در قطعهٔ

گم پیچیده و حفظ کنند که بخوبی محفوظ میماند و نباید هرگز
از اداره منابع حافظی هرچه باشد مانند آب عطر و الکل
و گلیسرین و اسانس و غیره فرو برند چونکه این منابع
مانع یا باعث عدم زراعت باسیلهای دیفتری میشوند
و حال اینکه این زراعت و تشخیص باکتریولوژی از جمله
واجبات است

پس از جدا شدن اغشیه کاذبه و ضبط آن در نافته گم باید
امتحان باکتریولوژی در آن نمود و این عمل را نخواست اگر دوا خانه
نخواهد شخصاً این امتحان را نماید باید اغشیه کاذبه را که باید
امتحان شود باحتیاط تامیکه لازمه عدم انتشار و سرایت
در نافته گم پیچیده و در لوله امتحان گذاشته و دهان آنرا
با پنبه بسته روانه نماید و در اداره جدیده فرنگستان
ادارات بیشتر برین نوع صنعت را بطور ذیل مرتب نموده اند
(۱) باید فلاکنی که دارای اغشیه است از لوله و دهان آن

نوع اول

بخوبی بسته و ممهور بموم شده باشد

(۲) پس از آنکه باطراف آن بقدری که امکان پذیر بچیده شد از آن جعبه فلزی محکمی بگذارند

(۳) خود این جعبه فلزی را نیز باید در جعبه چوبی مسدود نموده قرار داد

(۴) در روی جعبه باید در پهلوی اسم اداره امتحان نوشته شود که این اغشیه کاذب برد بفتری است

(۵) این جعبه جز بادارات بلدیه که از برای این عمل معین و معروفند بجای دیگر نباید فرستاده شود

اگر دواساز بخواهد مخصوصاً امتحان باکتریولوژی نماید باید خود وی پی در پی دو عمل سابق الذکر را مجری نماید یعنی اولاً عمل ذره بینی اغشیه کاذبه که احتمال دیفتری در آن میرود ثانیاً اغشیه کاذبه بار طوبتی که محل احتمال دیفتری هست در روی سرم کاشته و محصول کشت را با ذره بین امتحان نمود

عمل اول - امتیاز دیده یعنی اغشیه کاذبه که محل احوال دیفتری است

در این باب باید بطرز ذیل رفتار نمود یعنی باقیه کم (نمود) را با آن
و با انبری که در شعله چراغ الکلی گرفته تا ذرات هوائی
آلوده بان فانی و محترق کرده یک قطعه از این اغشیه کاذبه
را بر داشته و در روی صفحه زجاجی خیلی پاک و تمیز که قبل
از وقت آنرا با شعله چراغ الکلی عقیم نموده بمالند فی الفور بگذارند
خشک شود یعنی پشت صفحه را چند دقیقه در روی شعله
نگاه دارند.

پس از استعمال باید اغشیه را رنگ نمود یعنی میکروبهائیکه
ممکن است در این غشاء موجود باشند رنگ نمایند و آنرا
میتوان با الوان مختلفه رنگین نمود ولی برای این عمل مخصوصا
رنگ کبود تروایرسن رجحان دارد که باسیل دیفتری
با آن زود تر و بهتر رنگ میشود

نوع اوّل

رنگ کبود روّاپرسین حاصل میشود از مخلوط نمودن دو

محلول ذیل با هم یک ثلث از محلول اوّل که عبارتست از بنفش

دالیا الکل ۹۰ درجه آب مقطر
۳ گرم ۱۰ گرم ۹۰ گرم

یک ثلث از محلول دوّم که عبارتست از سبز متیل الکل
۱ گرم

۹۰ درجه آب مقطر
۱۰ گرم ۹۰ گرم

و برای این تلوین باید در روی غشائیکه در روی شیشه

نصب شده است چنانچه ذکر شد سه الی چهار قطره از محلول

فوق بچکانند و بگذارند یک دقیقه بماند بعد بلافاصله با آب

شسته که زیادی رنگ برداشته شود بعد قدری شیشه را

در روی صفحه زجاجی دیگر که موسوم است بحامل شیئی بگذارند

برای امتحان باید از کیف خیلی قوی بکار برند

هیئت عمل — در اغلب اوقات باسیلهای دفتری

بقدری فراوانند که فوراً تشخیص داده میشوند ولی در بعضی

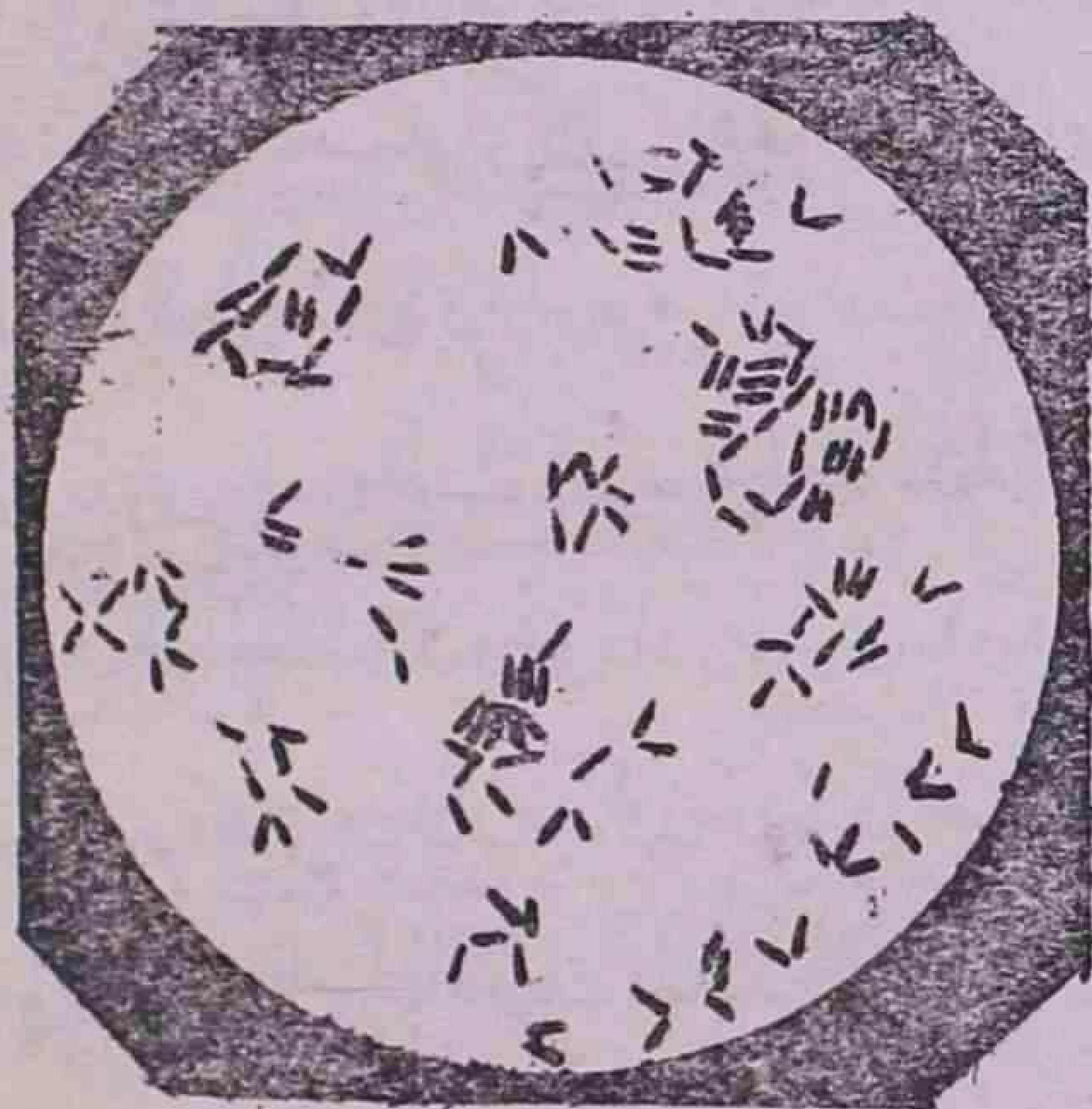
اوقات قلیل العددند امّا بطوری با هم مجتمع گردیده اند

که اگر چندین دفعه بهمین طور آنها را امتحان نمایند محل تقاطع
باقی نمیماند و باسیلهای کلیب لفلر بشکل دانههای برنج
باریکند که طولشان دو برابر عرض آنها است و دو سر
آنها قدری برآمده است و هر سه یا چهار عدد از آنها
بهمدیگر پیوسته اند و عموماً در پهلوی یکدیگر قرار
گرفته اند و گاهی برخلاف مذکور سر بسر واقعند لیکن در این
صورت ابدا از باسیلها در یک امتداد واقع نیستند و بعضاً
اخری طوری واقع شده اند که یکطرف آنها بهم متصل
و دو سر دیگر از هم بتفاوت دورند که زوایای منفرجه
متفاوته حاصل مینمایند و اگر هیئتی را که از این اجتماع
حاصل گردیده است ملاحظه نمایند هیئت کلیه ملاحظه
مینمایند مانند اینکه سنجاق زیادی چند در روی صفحه
بریزند (ش ۱)

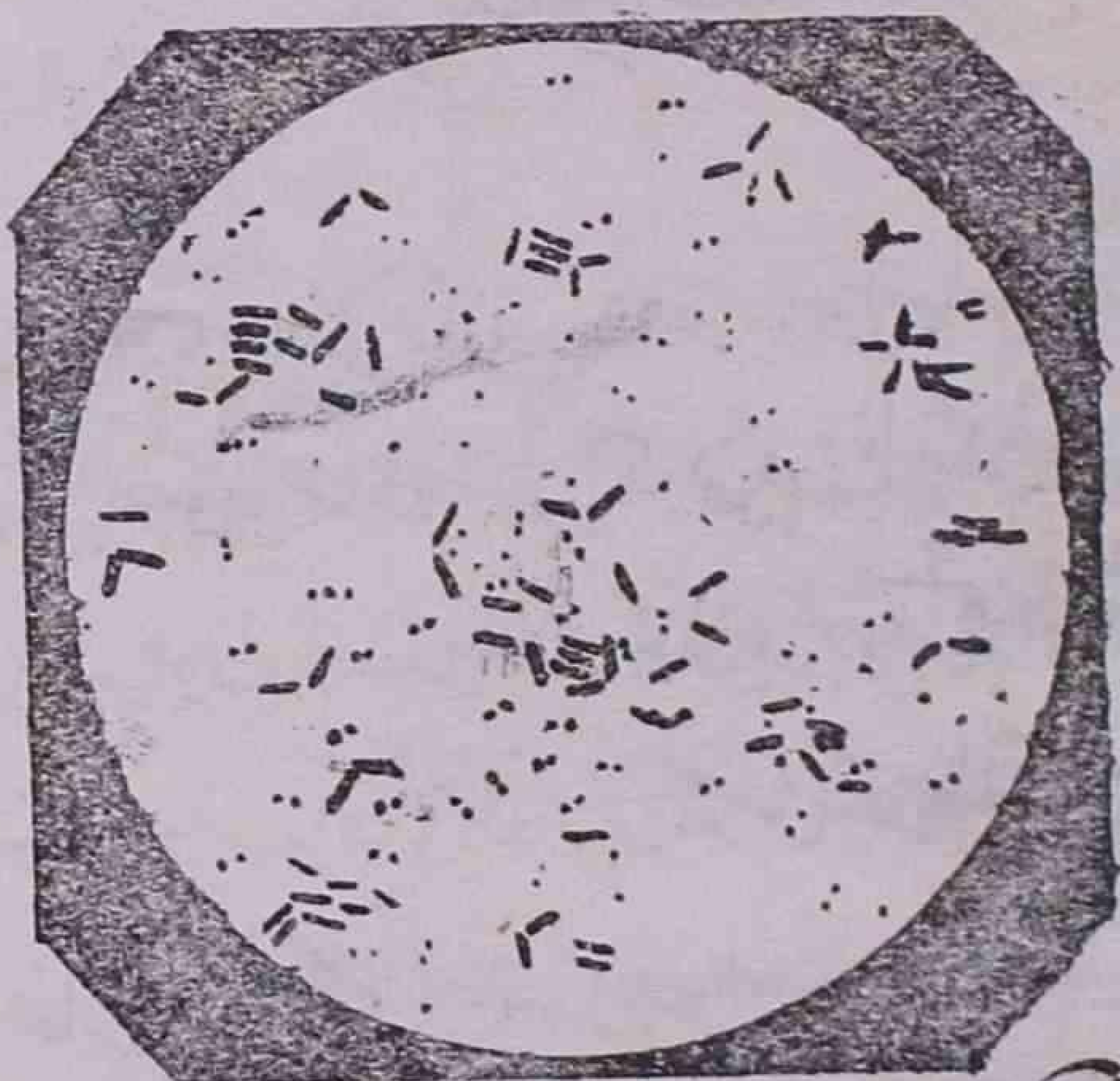
نوع اول

(ش اول)

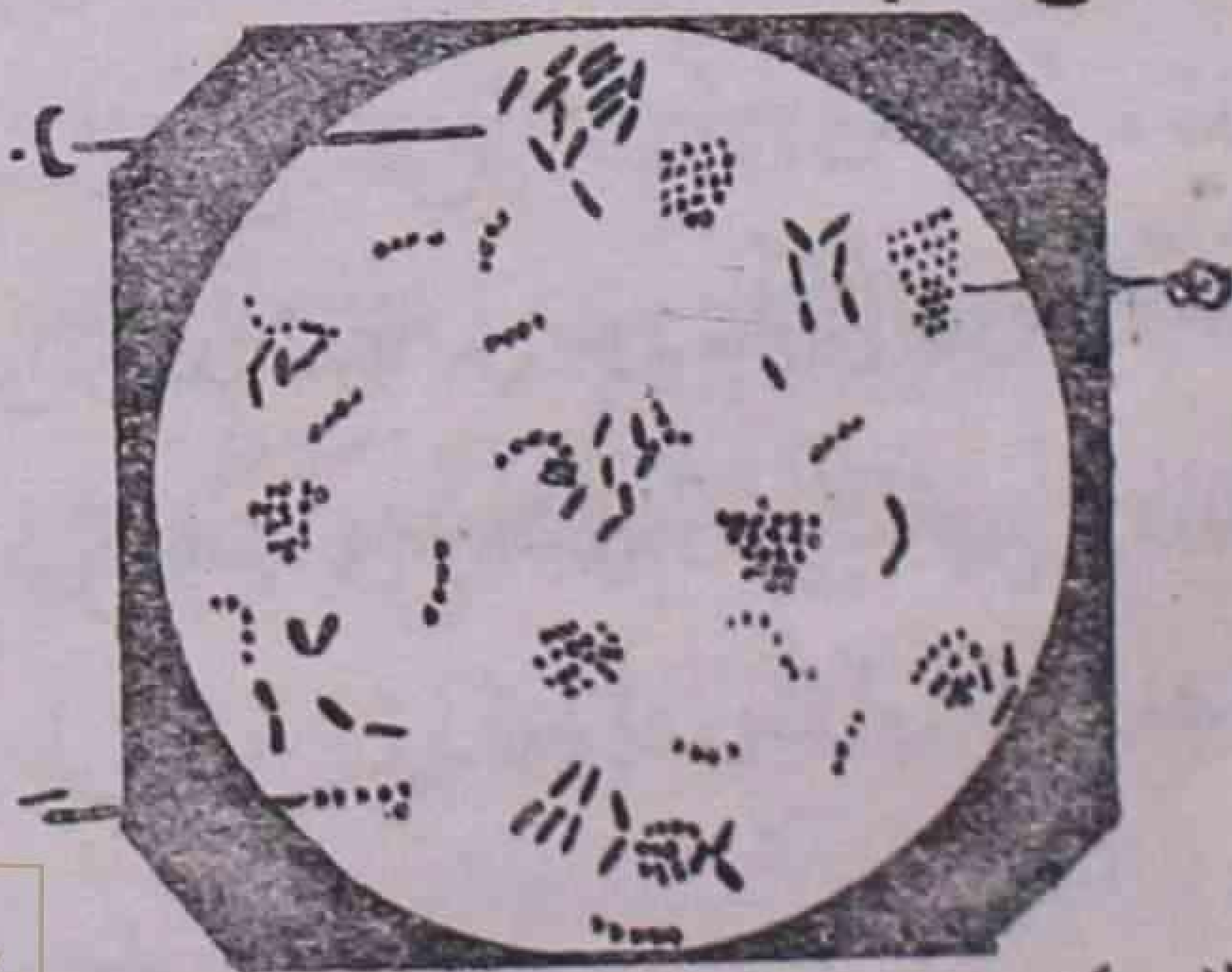
باسیل کلبه زراعت خالص

و کوکوس بریزو (اسم طفلی است که در دیوان مسیو رو دابرسن و فارش این میکروب را کشف نموده اند) بشکل نقاط صغیرهٔ منفرده یا دو بدو یا باهم پیوسته نمودار میشوند (ش ۲)

(شکل دوم) باسیل کلب لفلر و کوکوس پیوژن

استرپتوکک بصورت نقاطی گرد و به دو دو باهم متحد گردیده یا بشکل زنجیرهای قصیره از ۴ الی ۶ عدد و استافیلوکک مثل رند و مانند خوشه مجتمع گردیده اند (شکل ۳)

(آ) باسیل کلب (ب) استرپتوکک (ج) استافیلوکک

نوع اول

چنانچه دیده میشود ممکن نیست حتی برای اشخاص که تجربه
مشتبه نمود با سیلهٔ نفیر زیرا که طوبیست با سکربهای
که اغلب همراه باشند مانند کوکوس پیرو و ...
پنوکک واستافیلوکک زیرا که این میکربها ممکن است و
(یعنی در) امتحان اغشیهٔ کاذبه با ذرّه‌بین همیشه در تشخیص کافی
نیست بلکه باید آنرا تکمیل نمود با کاشتن باسیلهای مخصوصه
در اغشیهٔ کاذبه و بعد با امتحان ذرّه‌بینی محصول زراعت
آن و بعلاوه ملاحظه مینمائیم که در صورتیکه اغشیهٔ کاذبه
موجود نباشند باید آنرا بنصوت با مفتول طلای سفید یکبار
با شعلهٔ چراغ الکلی حرارت داده و عقیم نموده بعد در
هوا نگاه داشته تا سرد شود بچابکی و ملایمت
رطوبات چسبنهای بیخ حلقوم و قریب حنجره را برداشته
و بطوریکه من بعد ذکر خواهد شد از آنها بکار برند و امتحان
نمایند

عمل دویم — کاشتن اغشیهٔ کاذبه یا رطوبتی که احتمال دیفتری در آنها میرود در روی سرم و امتحان آن با ذره بین

از برای این عمل چهار هنگام است

اول تدارک لولههائی که از برای کاشتن باکتریها است

دویم کاشتن لوله های سرم دار است

سیوم امتحان تشکیلات حاصله با چشم تنها است

چهارم امتحان تشکیلات حاصله با ذره بین است

هنگام اول — نصب لولههای سرم دار بکه برای کاشتن باکتریها است برای کاشتن باسیلهای محتویه در اغشیهٔ کاذبه باید در نظر داشت که محل احتمال دیفتریست محلل را از داغ سرم خون گاو یا اسب سرنشین شده که با شرایط مذکوره است قرار میدهند

و این سرم را میتوان بدین طریق ساخت

نوع اول

اول طریقه نکارد رود

اینطریقه بسیار صحیح است ولی همه کس

نمیتوانند از عهده آن بر آیند از برای

استعمل باید با قصاب یا بیطار قرار

داد که همیشه حیوانیکه باید فصد خون

ان کرفته شود اماده و حاضر باشد

که تا خونیکه از عرق خارج میشود

در فلاکن عقیم ضبط شود و سرم

حاصله را در لولها تقسیم نموده

بطوریکه بهیچ چیز الوده نشود

و بعد از آن لازم نیست عقیم نمود

ان زیرا که باینطریقه سرم عقیم

حاصل میشود

دوم طریقه کوخ است

اینطریقه که زیاد معمول است مردم

از خونیکه از قصابخانه میاورند

میکیرند بعد این سرم را بطریقه

تندال یا بواسطه حرارت

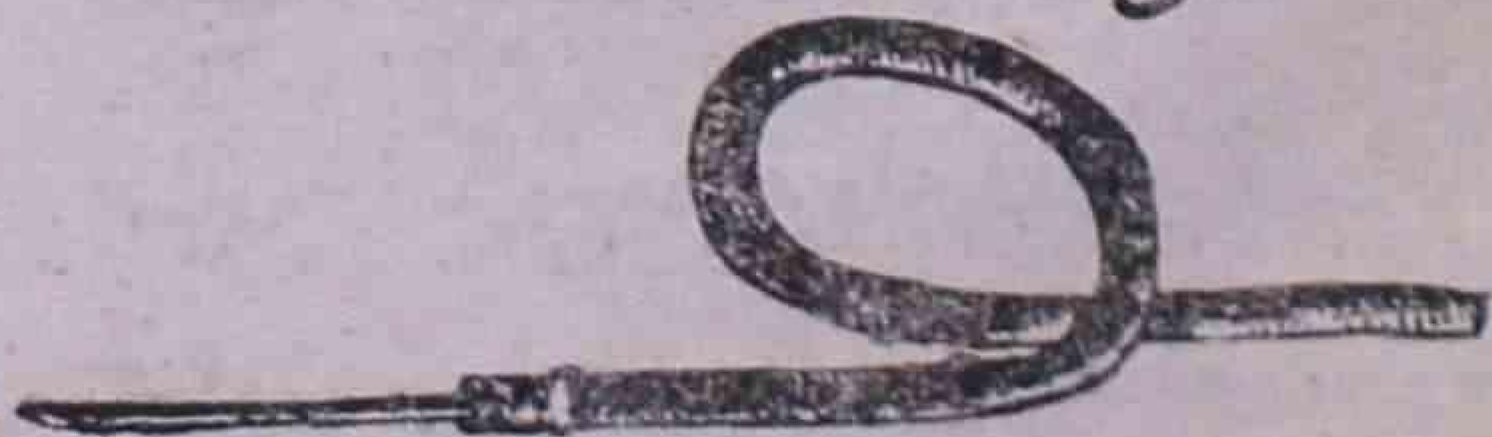
دادن منفصله عقیم مینمایند

اکنون این اعمال را بتفصیل ذکر مینمائیم

اول در طریقهٔ تنکار کردن — فلاکن دهان فراخی که ظرفیت آن معینا است باشد با سر هر که میخواهند بسازند و دهان این فلاکن را با کاغذ ضخیمی مسدود مینمایند و با مخروطی از کاغذ سر فلاکن را میپوشانند و اطراف کاغذ را بگلوی فلاکن بچسبانند و تمام گاز را در اتوی ۱۱۰ درجه حرارت عقیم کنند

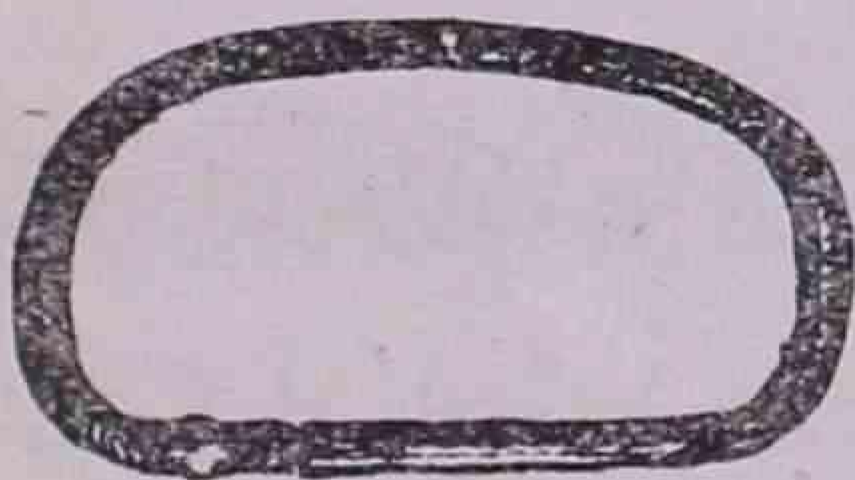
از طرف دیگر لوله از فلز را که باید داخل رگ حیوان بشود حاضر نمایند و یکسر این لوله صاف است و مانند سر قلم تحریر قطع بریده است و سر دیگر آن قدری بر آمده است که باید با لوله از کائوچوک بطول ۴۰ صانتیمتر (س ۴۰) مربوط شود بعد از

نوع اوّل

لوله را در آب نود درصد درجه حرارت یا صد و پانزده درجه عقیم مینمایند ولی قبل از این عقیم نمودن باید سر از داین لوله را داخل لوله کاووتشو نمایند مانند شکل پنج و ظرف سر و د لوله در وقتیکه حاضر شد باید چوانی را که خون از آن گرفته میشود حاضر و عمل نمایند

(شرط پنجم)

قبل از اجرای عمل عامل باید لامپ الکلی را در روی میزی بگذارد که دست رس باشد و یک یاد و منقل بلوری و یک چاقوی بسیار تمیز و یکزوج مقراض و ابزارهای تشریحی و ریسمان بستن شریان و همچنین ظرف قابله برای ضبط خون و لولهای عقیم حاضر باشد

خونرا

خون را ممکن است از وداج یا از سبات گرفت و در صورتیکه
بخواهند چون از ذبح نمایند بهتر است که شریان سبات را
بکشایند چونکه از فشار شریان خون بهتر در ظرف قابله
داخل میشود

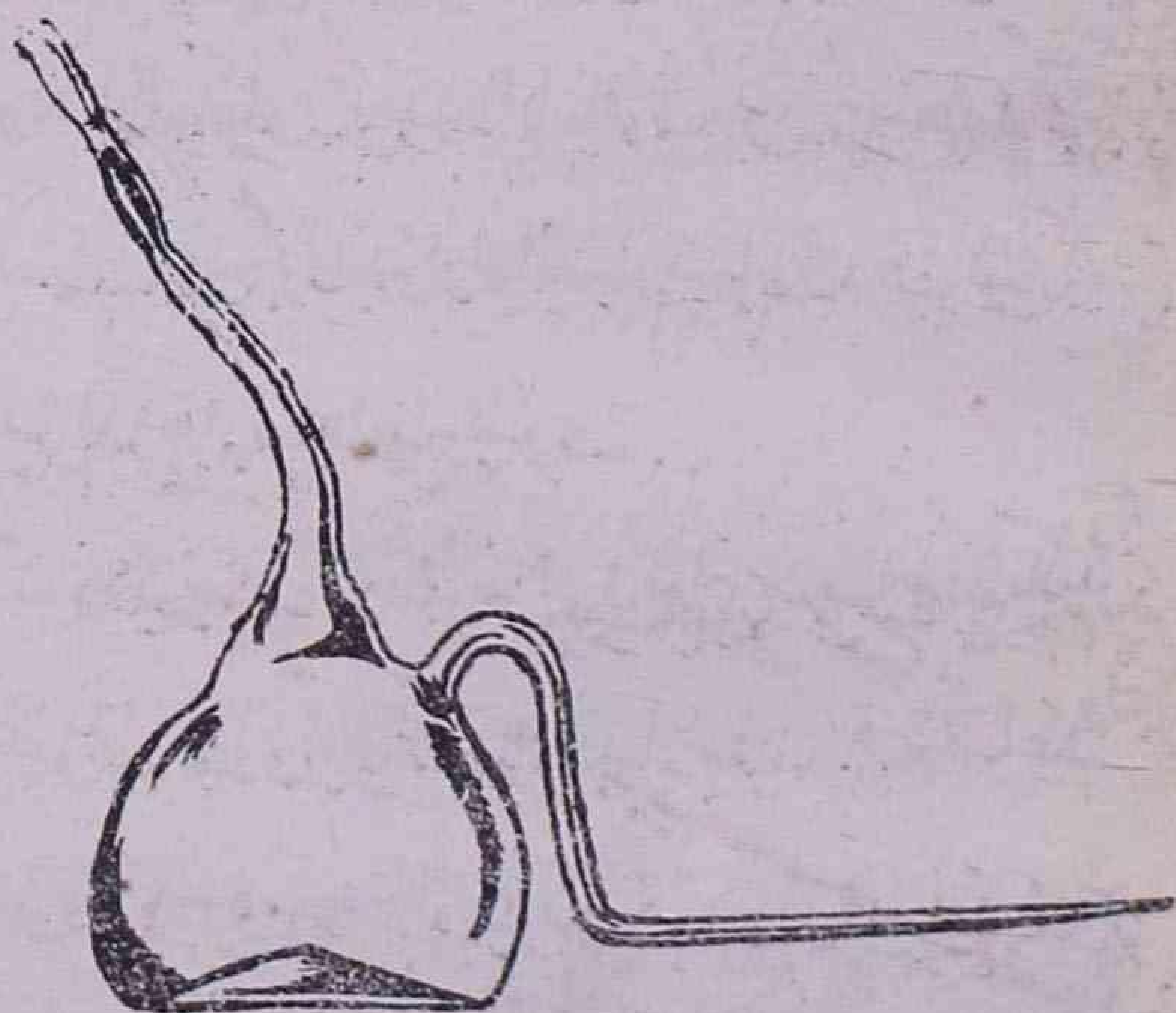
و در عمل در شریان باید عرق را عریان کنند و تا اینکه در
زیر آن عبور دهند شریان را بلند کنند و سطح آن را با سر میل بلوری
که در روی لامپ الکلی بشدت داغ نموده باشند بسوزانند
و با چاقوی شعله داده فوراً شریان را بکشایند و بمحض اینکه
خون بنای جستن گذاشت لوله را از لوله کاووتشو
خارج نموده و آن را شعله داده داخل در عرق نمایند پس از آن
ظرفیکه برای سرم حاضر است کلاه مخروطی از پرده اشتر
و کاغذ صافی دهان آن را مسدود نموده و خونیکه از لوله کاووتشو
خارج میشود در این ظرف جمع نمایند
در وقتیکه این ظرف اول پر شد لوله کاووتشو را فشرده

که هر یک

نوع اول

که جریان خون موقوف شود و ظرف را برداشته مجدداً کلاه کاغذ
مخروطی را بسر آن بگذارند و بهمین طور میتوان یک چند
ظرف دیگر را قبل از وقت آماده نموده اند پر نمایند بعد لوله
را از شریان بیرون کشیده و آنرا با ریسمان ببندند و ظروف را
که باین طور از خون پر نموده اند در مکان خنکی بگذارند که پس
از ۲۴ ساعت الی ۴۸ ساعت دلمه بسته و جدا
گردیده و در وقتیکه جدائی تمام حاصل شد سیرم را جمع
مینمایند

برای این عمل بواسطه پیپت مخصوص شاهبرلاند که سر نازك آنرا
که قبل از وقت شعله داده اند شکسته و سیرم را در آن
جذب و داخل کنند فی الدفعه نمایند که تلاقی با دلمه ننماید
تا سیرم کم رنگ باشد پس از آنکه پیپت پر شد آنرا بالامپ
مسدود نموده و مدت ۲۴ ساعت راحت بگذارند برای
اینکه گلبولهائی که در سیرم باقیست رسوب نمایند

(ش ششم) پیپت شامبرلاند

و بواسطه اینگونه رفتار سرم زلال کم رنگی بدست میاید که
میتوان از آن مدت مدیدی هر قدر که بخواهند در پیپت ضبط
نمایند تا اینکه بلافاصله از آن در لولههای امتحان تقسیم
نمایند

و برای اینعمل اخر لوله های امتحان را که در ۱۱۵ درجه

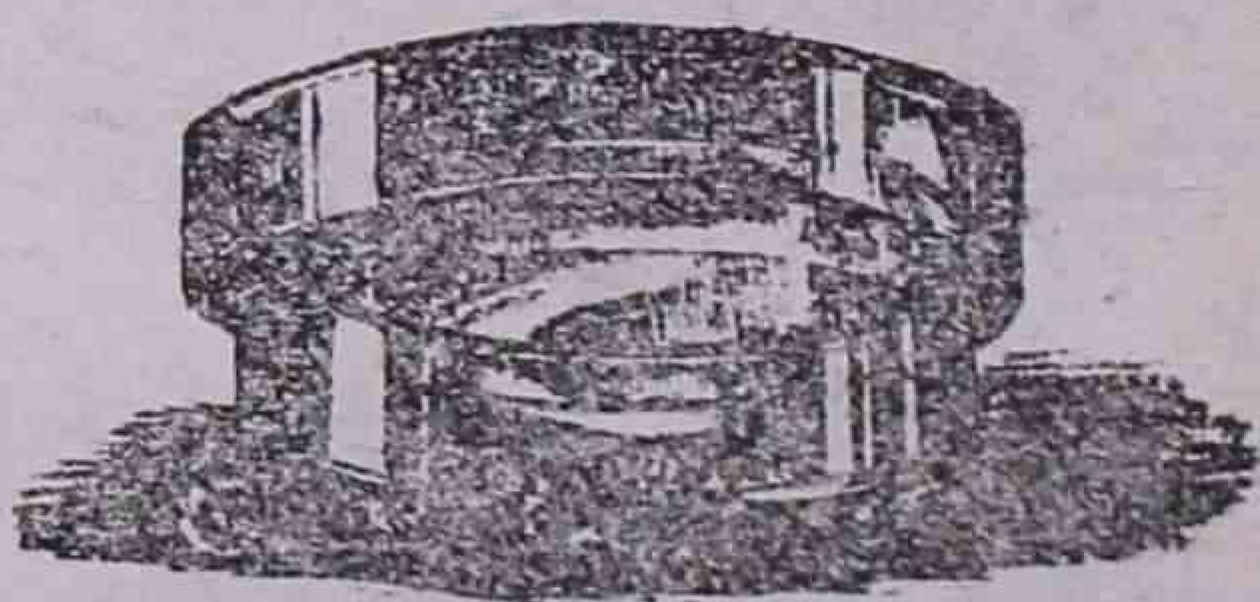
عقیم شده و با بینه در ظرف آنها مسدود داشت خاضر نموده و سر لوله نازک پهلوی پیپت را با چاقوی بلورین شعله داده خود میچسبانند و سرم زاد در لوله ها تقسیم مینمایند دفت کنند که پیش از ربع ارتفاع آنها پر نشوند

اکنون لازمست که خلوص این لوله های سر بمهر را بلحاظ باکتری بودن تحقیق نمود و برای اینمطلب باید آنها را مدت ۴۸ ساعت در اتوی ۳۷ درجه حرارت گرم نمود و آنهائی را که کدورت یافته اند باید دور ریخت چونکه کدورت و اغتشاش دلیل بر اینستکه عقیم نکرده بوده اند

پس از آن لوله هائیکه باینطور مرتب و آماده کرده بوده اند باید آنها را سربسته نمود و اینعمل را من بعد ذکر مینمائیم

دوم در طریقه دیگر کوخ — در اینطریقه لازم نیست که خون را خود از فصد زا جمع نمود و آنهم در قابوه زحمات زاد ر باب عدم عفونی بودن خون کرد در طریقه

رو بود متصل شد بلکه دو طشتک بلوری میگیرند که ظرفیت هر یک تخمیناً یک لیتر باشد و یکی بزرگتر است که سرپوش آنست برای دیگری

شکل هفتم

هر دو ظرف را در اتوی ۱۳۰ درجه حرارت عقیم مینمایند بعد در لفافه از کاغذ پیچیده کرده و وقت گرفتن خون آنها را باز مینمایند و در قصابخانه در وقتیکه قصاب حیوان را ذبح مینماید طشت کوچک را برداشته و آنرا مکشوف نمایند که در وقت ریختن و جمع کردن خون دو ثلث این طشت را پر نموده و با طشت

نوع اول

بزرگتر از آن می‌پوشند و هر دو واحد مدت ۲۴ ساعت در
محل خنکی میگذارند و پس از این مدت رغوه جمع و جدا کرده
و سرم آزاد میماند ~~و این سرم آزاد میماند~~ و این سرم را پیپت با
شامبرلاند گرفته در لولهای امتحان تقسیم میکنند
با احتیاط اینکه در طریقه رو ذکر شد و استرلیزه کرده
اغلب قصابخانهای پاریس مُدّا ولست سرم از عقیم بنسبت
پس باید سرم را در وقتیکه در ترتیب شامبرلاند داخل
شد عقیم نمود بطریقه تندال یا گرم کردن منقطعه
یا بطوریکه پیپتهای شامبرلاند ذکر سرم ماخوذ در
آنها است در اتوی حمام ماریه ۸۵ درجه گذاشت و این
درجه حرارت باید کم و زیاد باشد مدت یکساعت آنرا
گرم نمایند و مدت ده روز این عمل را هر روزه یکساعت
مکرر مینمایند و باینطور سرم عقیم حاصل میشود که بعد
آنرا در لولهای امتحان تقسیم مینمایند

و برای اینکار سر لولهٔ نازک پهلوی پیپت را با چاقوی بلور شعله داده شده میشکنند بعد سرم را در لوله‌ها تقسیم مینمایند بشرط اینکه بیش از ربع طول لوله‌ها را پر ننمایند

و برای تحقیق خلوص این سرم از جهت باکتریولوژی باید مانند طریقهٔ روو ۴۸ ساعت لوله را در اتوی ۳۷ درجه گرم نمود و باید تمام لوله‌هائیکه مغشوش و کدر شوند دور ریخته شوند و لوله‌هائیکه باینطور مهیا شده‌اند باید پس از آن آنهارا سربستی نمود

عمل سربستی کردن — سرم عقیم منقسم در لوله‌هائیکه بطریقهٔ روو یا بطریقهٔ کوخ تحصیل گردیده است باید آنهارا سربستی نمود باینطور که سرم را بواسطهٔ گرم کردن لوله‌های حاوی آن در ۴۵ درجه حرارت منجمد نمود و لوله‌ها را بخوابانند بطوریکه سرم در وقت انجماد در یکسمت جدار لوله بسته شود در صورتیکه اتو فراهم نشود میتوان لوله‌ها را

نوع اوّل

در روی شبکهٔ مفتولی جوآنها بنشیند و در روی دیگ آبی گذاشت و آب را بجوش آورد دیگر لوله‌ها با بخار آب بقوام سرنشیم برسند برای سرنشیمی شدن از ۳۰ الی ۴۰ دقیقه کافی است و در وقتیکه سرم کهربائی رنگ و نیم زلال شد دلیل بر ختم عملست و در آن وقت لوله‌ها را بر میدارند زیرا که اگر زمان حرارت زیاد شود رنگ کهربائی نیم زلال کدر میشود و معیوبست لوله‌های دارای سرم سرنشیمی شده از برای کاشتن باکتریهاست که هنگام دویمست

هنگام دویم — کاشتن لوله‌های سرم دار

مفتولی از طلای سفید را در شعلهٔ لامپا الکلی گرفته که عقیم شود بعد بگذارند سرد شود پس از آن سر مفتول را با عشیره کاذبه که محل احتمال دیفتریست میمالند بعد از آن بروی سرم یکی از لوله‌ها چندین مرتبه میکشند بطوریکه از کشیدن آن خطوط متوازیه در سطح سرم نقش شود یعنی چندین دفعه در هر دفعه سر مفتول را

بعمق لوله فرو برده و در دو سرم کشیده تا طرفی از سرمه
که در و دهان لوله است و مجدداً مفتول را بلند نموده بعمق لوله
برده و متوازی با مجره اولی تار دیگر مفتول را بروی سرمه میکشند
و هکذا یعنی اینکه مفتول را از لوله خارج نمایند تا بقدر کفایت
خطوط متوازیه که تماماً از طرف عمق لوله رو بدهان از بروی
سرمه کشیده و مالیده شود مانند اینکه با سطاره در روی
کاغذ خطوط متوازیه میکشند و خطوط مذکوره باید نزدیک
بهم باشند
در لوله دویم سرمه دار همین عمل را میسازند یعنی اینکه مفتول را
پاک کنند با مجدداً از آبا غشیمه کاذبه آلوده نمایند و این لوله
دویم نیز تشکیلات تار زکر نمی میدهد
و در این بند افشانی بعضی دقتها لازم است چنانچه نباید
دست را بلوله زد مگر در وقت داخل کردن تخم با مفتول
پلاتین و نباید فراموش کرد در دهان لوله است بروی پنبه

نوع اوّل

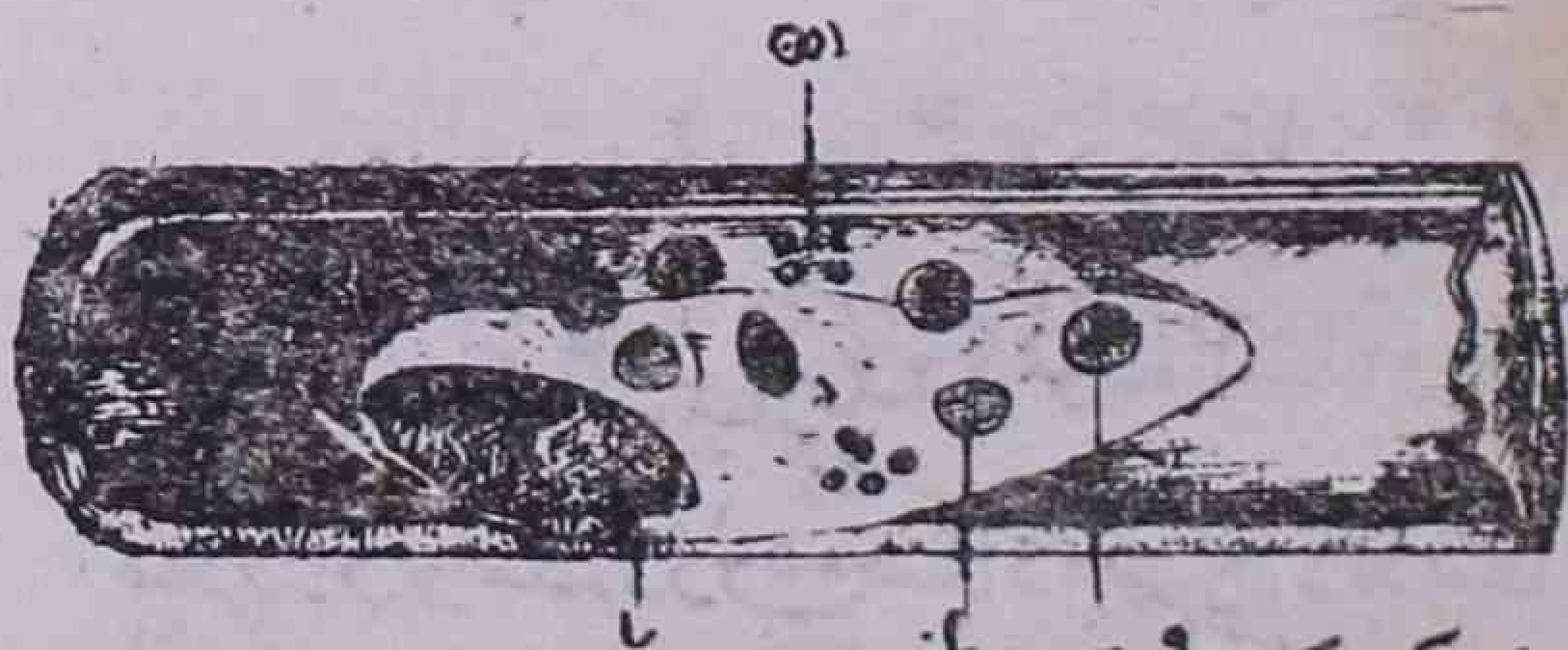
دیگر گذاشت بلکه باید از نا ابر عقیم شده نگاه دارند در وقتیکه بذرافشانی تمام شد دهان لوله را شعله داده و پنبه را مجدداً در دهان آن گذاشتند و این لوله بذرکاشته را در اتوی ۳۷ درجه حرارت منتظمه مدّت ۲۴ ساعت بگذارند بماند

اگر اغشیه کاذبه موجود نباشد و احتمال دیفتری برود کافیست که سر مفتول پلاتینی که از اعقیم نموده و در هوا سرد گردیده برطوبات جسمهای پیچ گلو قریب بحنجره آلوده نمایند و لولهها را بطرز مذکور بکار برند و پس از ۲۴ ساعت توقف لولهها در اتو اگر بذرافشانی بطور شایسته نباشد و سرم کما هو حقه اخذ شده باشد همیشه تشخیص بطور صحیح و واضح اثبات و ثابت میشود که دیفتری موجود است یا نه و از برای این تشخیص دو عمل لازم است اوّل امتحان با چشم تنها است دوّم امتحان با ذرّه بین است و این دو عمل را مطابق مینمائیم بآنچه

که مشاهده میشود یعنی معلوم شود

امتحان زراعات حاصله با چشم تنها	امتحان زراعات با ذره بین
اگر نشکیلات در سطح لوله نمایان باشد بدون	برای امتحان زراعت با ذره بین
احتیاج با امتحان با ذره بین میتوان تمیز	با مفتول پلاتین عقیم قطعه از
بعمل د نفتی نمود	تشکیل را بر داشته و در یکقطره
اگر د نفتی باشد یعنی اگر باسیل کلیب لفلر	اب مقطر عقیم رقیق نموده و
موجود باشد ۲۴ ساعت در سطح لوله	در روی صفحه بلوری که گذاشته
تشکیلات سفید خاکستری رنگ مدور	و با رنگ با بی رو های ابرا اشن انرا
با اطراف منظم دیده میشود و هرگاه لوله	رنگ نمایند
را در جلو نور بگیرند و انرا نگاه کنند مرکز
انکدر و اطرافان زلال است و صد انها
که اعتباشکار دنبه مرد حبت با میکروبهای دیگر
بخصوص باکوکوس پرمی و باستربتوکک	اگر باسیل د نفتی موجود
و باستافیلوکک و در این صورت در پهلوی	باشد همه انها ... که

تشکیل کلبسیلا تشکیلات دیگر نموده است	در صفحه ۶۰ شکل ۱ ذکر شد
تشکیلات صورت بسته از کوکوس زیر و بی اندکی شبیه هست با آنکه تشکیل یافته است از باسیل کلبسیلا ولی از نظر نمودن در مقابل نور در تمام اجزاء زلاتسی قسمت مرکزی از کدر بیست	هیئت تشکیلات حاصله از کوکوس زیر و بی بنحو یستکه در صفحه ۶۱ (ش ۲) نموده شد
تشکیلات صورت بسته از استرپتوکوک زلالند و خیلی کوچکتر از آنها است که بواسطه کوکوس زیر و بی صورت بسته اند و بین تشکیلات درشت دیفتری نقطه نقطه موجودند	هیئت تشکیل حاصله از استرپتوکوک بنحو یستکه در صفحه ۶۱ (ش ۳) نموده شد
تشکیلاتیکه بواسطه استافیلوکوک صورت بسته اند بهم و غیر منظم و پس از ۲۴ ساعت اندکی نمو نموده اند ولی پس از آن بسرعت نمو مینمایند	هیئت تشکیلات حاصله از استافیلوکوک بنحو یستکه در صفحه ۶۱ (ش ۳) نموده شد

شکل هشتم هیئت زراعت (ا) تشکل و باسیلهای کلبس لفلر (ب) کوکوس پنومنی (ج) استرپتوکک (د) استافیلوکک

دو واسطه دیگر مهمل تشخیص باکتریولوژی دیفتریست باید بدقت در تجربه خود وجود توام وجنس میکربهای دیگر ملحق بباسیل کلبس لفلر و مدت آنها ذکر نماید شناختن این انضمام واجبست نه فقط از حیثیت تشخیص ثانی نقطه المعرفه مرض بلکه برای تحدید درجه سموم و تحصیل فایده آن

از آن منظور است

و اگر با سیل دیفتری خفظ و بدن را انضمام موجود باشد بل
بر درد گلوی دیفتری خالص و خناق خالص است و در این
صورت که خطر آن کمتر است غشیهٔ کاذبه بسرعت جدا میگردد
و در ۸ الی ۱۲ ساعت برطرف میشود و درجهٔ حرارت تنزل
مییابد و بیاض البیض اگر بروز نموده باشد موقوف
میگردد و بواسطهٔ زرق ده صد در تهیگاه دیگر شفا
یقینی است

و در صور بسیار خطیره افزایش غشیهٔ کاذبه در ۲۴ ساعت
پس از زرق موقوف میشود و باید در هر ۲۴ ساعت یک
دفعه زرق ۲۰ صد مطابق بید شود و باید مکرر نمود
تا وقتیکه درجهٔ حرارت پائین تر از ۳۸ درجه تنزل نماید
در صورتیکه از امتحان باکتریولوژی انضمام کوکوس بر بر و
با باسیل دیفتری معلوم شود بر شدت مرض افزوده نشده است

و باید بنحو مذکور رفتار نمود

در صورتیکه استافیلوکک که علت زیست همراه باشد با باسیل
کلبس لفلر درد گلو و خناق بسیار زودی و خطرناک باید
در هر روزی ۲۰ صد مطر زرق نمود نصف آن در بامداد
و نصف دیگر که ده صد مطر در شام تا هر وقتیکه درجه
حرارت بکلی تنزل نماید و واضح است که سرم در رفع ترکیبات
دفتری که غالباً عارض میشود بی اثر است

خلاصه هرگاه بعلاوه با باسیل دیفتری استرپتوکک موجود
باشد خطر مرض بسیار زیاد است و مدت علاج طولانی است و
مقدار سرم بر ۸۰ و ۱۰۰ صد مطر مکعب میرسد و ترکیبات
دفتریه بسیار مشوم و مخوف است

چنانچه ذکر شد در انضمام نفط کوکوس بزرگ با باسیل دیفتری
عموماً تقدمة المعرفة خوب است برخلاف انضمام استافیلوکک و
استرپتوکک با باسیل دیفتری دلیل بر وخامت تقدمة المعرفة است

نوع اوّل

صنف سوم

پنبهٔ صحی بغری که دولت ادارهٔ پاستور ساخته میشود

کمال اینست که بفایدهٔ پنبهٔ بان نه لیباتی که در بازار فروش داد

و هر کدام از اداره پاستر بعموم اطبا فروخته میشود

و فی الواقع قابل بنظر رسیدن نزد عام خلق

پنبه صحی بغری در فلاکسهای کوچک عمیم دهان بسته با

کاغذ سوی بی عیب فروخته میشود که در هر یک ۳۰

صد مطر مکعب مایع وایدیکی کافور خالص است برای اینکه

محفوظ از فساد محفوظ بماند در فلاکس چیز چوبی

ضبط است که از اثر نور محفوظ باشد و باطراف از ورقه کاغذ که

شرح دستور العمل آن مسطور است پیچیده است و این دستور

العمل از قرار ذیل است

تفصیل استعمال سرم ضد بغری اینست که سرم ضد بغری

سرم خون اسبی است که از مرض بغری مصونیت داده شده اینکه از آن حاصل

نگاه

سرم ضد دیفتری

۸۳

نگاه دارند که درجه حرارت آن زیاد نباشد و روشنائی بآن نرسد

واگر درجه حرارت بیش از ۵۰ درجه باشد بجهت اینکه اثرات آن

بیرون آورند خراب بی اثر میشود و هرگاه مقداری کافور علاوه

بر آن نمایند بخوبی محفوظ میماند

عمل پیش گیری —— استعمال سرم بمقدار ۵ صدم مطر

مکعب موقتاً حفظ از دیفتری مینماید ولی مدت این امنیت

وحفظ از مرض چهار الی شش هفته است پس میتوان اشخاص صغیر

که در معرض سرایت مرض واقعشده اند زرق جلوگیری نمود

وقوت سرمیکه برای جلوگیری از اداره یا بستر که میشود

اقلا ۵۰۰ است یعنی زرق از این سرم در کجای ماند

... ۵۰۰ را و زن از کافیست که بجهت مریض شدن مهمل آن

شود واین مقدار از کشت سمی با تکزین قابل هلاک کردن

دیگر است در مدت بیست ساعت واین قابلیت مطابق است بحیثیت

با قابلیت سرم ۱۰۰ تا ۲۰۰ واحد معادل کنند

فرع اوّل

عمل قرابادینی ـــ زرق سرم ضد دیفتری بمقدار
کافی مریض را شفا میدهد بشرط اینکه در اواخر مرض نباشد
که کار از دست رفته باشد و مزاج مریض بطوری خراب
و فاسد شده باشد که قابل اصلاح نباشد و مقدار زرق
مختلفست از حیث سن مریض و ۵ تا ۱۰ سانتیمتر مکعب
لازمست اگر مرض سخت و اگر چندی روز طول کشیده باشد
در صورتیکه خطر بشدت تمام محتاج به ۲۰ و ۳۰ سانتیمتر
و بیش از آن میشود مخصوص در اشخاصیکه ناچار از آنها
باید عمل تراکئوتومی نمود پس محالست بتوان مقدار سرمی اگر لازم است
برای شفای دیفتری معین نمود و طبیب باید بهدایت درجه
حرارت و حالت نبض و حالت عمومی مریض رفتار نماید چنانچه در
صورتیکه حرارت مستقیم کمتر از ۳۸ درجه نباشد نباید گمان
رفع مرض نمود و عموماً اغشیه کاذبه در ۲۴ ساعت پس
از زرق سرم جدا میشود در صورتیکه مقدار زرق کافی

نباشد

کافی باشد

در صورتیکه طفل بنفس بکشد غالباً میتوان بطفل بزرگتر در دفعه اول ۵ الی ۲۰ صد مطر سرم زرق نمود و اگر بهبودی حاصل نشود دوازده ساعت بعد از آن مجدداً ۱۰ تا ۲۰ صد مطر مکعب در آن زرق نمایند

و بهتر اینستکه در ابتدا مقدار قوی تری از سرم را زرق نمایند که تا با توقف مرض نباشد نه اینکه بمقادیر کم و مکرر

در تمام اطفال کوچکتر از یکسال قاعده کلیه این است که عدد مقدار صد مطر مکعب باید متناسب با عدد شهور سن آنها باشد و در صورت شدت فوق العاده مرض لازم نیست که در یا لغین در دفعه اول از ۱۵ الی ۲۰ صد مطر تجاوز نمود زیرا که اگر چه وزن آنها بیش از وزن اطفال است لکن بهتر مقاومت با مرض مینمایند یعنی محتاج نیستند مگر به تمیز خفیف تری و فایده در مریض مقدار بیشتر مفید است از سرم زرق نمودن نه اینکه مقدار زیادترا از حد لازم

کرد آیند

نوع اول

کذرانند

در زرق — زرق را باید در تشنج زنبوری تحت جلد در
محل تهیگاه و خاصره نمود و تمام احتیاطات لازمه در صدد
عفونت را بعمل آورند یعنی اولاً محل زرق را با محلول اسید فنیک
یک در پنجاه بشویند یا با محلول سوبلیمه یک در هزار و نیز باید
در وقت زرق نمودن زراقه و لوله را عقیم نمایند باین طور
که آنها را در آب جوش فرو برده و آنرا با اسباب مذکوره در آن
بگذارند که ربع ساعت بجوشد محلی را که باید در آن زرق
نمود با پنبه ضد عفونی بپوشند و زرق سرم در زیر جلد
چندان وجعی ندارد مانع مزید و چند لحظه جذب میشود
قبل از زرق سرم لازم است که مطمئن شد که سرم بحالت میعان
باقیست که اگر فی الجمله رسوبی در ظرف نموده باشد دلیل بر خرابی
و فاسد شدن آن نیست و همیشه باید تشخیص باکتری بودن
دیفتری را معمول بدارند زیرا که این چاره قطعی دیفتریائی

آن

سرم ضد دیفتری

از بطور قطع در صورتیکه علاج بواسطه سرم محقق نباشد ولی چون تزریق سرم هر قدر زودتر بعمل آید موثرتر و صحیح‌تر است نباید محض تشخیص باکتریولوژی تاخیر در تزریق سرم نمود خاصه در صورت خطره و در حالت زیادی درجه حرارت

خلاصه مبدء تنفس که تزریق سرم در وقت شایسته جلوگیری و رفع سم دیفتری مینماید ولی در صورتیکه تزریق موقع نرسد و تاخیر شود سم مذکور انساج را خراب و فاسد مینماید که عده از فلج و عدم انتظام تنفس و نبض است و در وقتیکه با وجود تزریق سرم این علامات بروز نماید معلوم میشود که در تزریق سرم تاخیر شده است یا مقدار تزریق از حد کفایت نبوده است

مخاطرات سرم — پس از تزریق سرم ضد دیفتری غالبا بثوراتی مانند بثورات [illegible] در روز هشتم بعد از ابتدای معالجه بروز مینماید و گاهی با این بروز بثورات درجه حرارت [illegible]

زیاد

نوع اول

زیاد میشود و برطرف میشود بدون عروض کسالت عمده و بندرت بثورات احمرار به باحمی بروز مینماید و بطور استثنا ورم مفاصل باد رد همراه با این بثورات است و در اینصورت ممکن است حمی چند روز زود دوام نماید بروز این بثورات با حمی در بالغین بیش از اطفال است و تمام این عوارض موقتی و بیخطرند

و از برای تحصیل سرم باید بدوا خانه جات رجوع نمود چون در هر محل و موقعیکه ساخته شود بدوا فروش واگذار میشود و قیمت هر فلاکن ده کرمی بدوا اساتذ در پنجم قران داده میشود و دواساز با طبیب و عموم مردم در شش قران میفروشند و قیمت فلاکن بیست کرمی ده قران است برای دواساز که باید در دوازده قران بفروشند در نبار پس و دهات اطراف آن از جانب اداره بلدیه بمردم مجانا داده میشود بشرط اینکه مربوط باشند

صنف چهارم

استعمال

استعمال سِر صنایع جعفری

در اینباب تصانیف عدیده بطبع رسیده ولی بطرز اختصار چند کلمه از رساله که فارمن در اینباب نگاشته است نگاریم برای اینعمل ظرف باید زراقه که ظرفیت آن ۲ صد مطر مکعب باشد بکار برد و در آبجوش عقیم میشود و مرکبست (۱) از دو لوله یکی زجاجی و یکی فلزی که لوله زجاجی بواسطه دو بالش کاووت شو از لوله فلزی جداست (۲) از لوله کاووت شو (۳) از لوله الحاقی که عبارتست از لوله کاووت شو بقطر قلم درشتی بطول ۱۰ صد مطر (۴) سوزنی بطول ۴ الی ۵ صد مطر و لوله الحاقی که از کاووت شو نرمست در بین زراقه و سوزن قرار داده میشود برای اینست که زرق بطور شایسته بعمل آید حتی در وقتی که طفل حرکت و بیقراری مینماید

بعضی سفارشات در عقیم نمودن زراقه لازمست

نوع اول

اولاً قبل از عمل نمودن زرّاقه باید همیشه مطمئن شد که بی
عیب است و بخوبی عمل مینماید و باید ملتفت شد که دوا از سوزن
بخوبی عبور مینماید و دو بالش کاووت شوک در دو طرف
لوله زجاجیست بچسبند

پس از این دقت اولیه و فشار باد ندادن بر پیچ استوانه
که مبادا بشکند زرّاقه را در آب فرو برده و میل پیچ را بقدر
تخمیناً آب بجوش شد پس از آن زرّاقه را بیرون آورده و بگذارند
سرد شود و پیچ را فشار دهند که محکم شود در این وقت برای
عمل حاضر است

ابره که میجوشند باید دور ریخت چونکه بکار نمیاید پس از اتمام
شدن عمل زرق زرّاقه و لوله الحاقی کاووت شوک و سوزن
را باید بآن بشویند خلاصه این دقت و احتیاط خیلی لازم است
والّا سر میکه پس از زرق در اطراف این سه پارچه آب
باقی میماند خشک میشود و بعد مانع عبور سیال از سوزن

میشود

میشود

امّا در باب زرق پس از آنکه ابره یک را از سرم پر نمودند

از ابره دست راست گرفته یعنی در بین سه انگشت آخر و کف

دست و با شصت و ابهام بیخ سوزن را گرفته یعنی در نقطهٔ

اتصال آن با لوله الحاقی کاووتشو و با دست چپ پوست

تهیگاه را بلند نموده بطوریکه در وقت زرق نمودن

سرم از نسج زنبوری تجاوز ننماید بلکه داخل در نسج زنبوری

تحت جلد شود

در اینهنگام یعنی در وقتیکه سوزن فرو رفت زرافه را

بدست چپ گرفته و با دست راست که بیکار مانده بملایمت

سینه را بجلو رانده و در همان وقت با راحتی از ابره خارج کنند

و باید زرافه را باندازه که برای زرق لازم است پر نمود و چنانچه

ذکر شد قبل از زرق باید جلد محل زرق را با رافع العفونتی بشویند

و بهتر از همه محلول سوبلیمه یک در هزار است و پس از زرق

نوع اول

دو روز سوزنرا اگر در زیر جلد است با پنبه هیچ قبل بپوشند
و این پنبه با سرمیکه از محل سوزن بیرون میاید یکنوع
گلیپوز میسازد و باینطور سوراخ محل سوزن بکلی
مسدود میگردد و در هنگام زرق طاول درشتی حاصل
میشود که از ۱۵ الی ۳۰ دقیقه پس از آن برطرف میشود
و هیچگونه علامات عمومی و مزاجی عارض نمیشود

معلومات قرابادینی سرم دیفتری

ذکر شد که سرم را میتوان برای جلوگیری و برای علاج استعمال
نمود و بعبارة اخری مانند واکسن و مانند دوا است ولی
باید دانست که در چه حالتی باید آنرا برای جلوگیری و محفوظ
ماندن از مرض استعمال نمود

وقتیکه در خانواده یا در محلی از اجتماع اطفال یکنفر مبتلای
بدیفتری گردید باید فقط باقی اطفال آنخانواده یا مجمع اطفال را
کوبید باینطور که در اطفال کمتر از سن د… پنج صد مطر

مکعب

سرم ضد دیفتری

مکعب در بالاتر از این سن ده صد مطر سرم زرق نمایند و از
کوبیدن و تلقیح غالباً کافیست در موقع بروز مرض بطور اپیدمی
(وبائی) واگر هم بعضی اطفال مبتلا شوند خطر آن بسیار
کمتر است

وچون بطور کفایت درین باب استقراء نموده ایم میتوانیم
بطور حتم بگوئیم که این اطفال تلقیح شده تا چه مدت محفوظ از این
مرض میمانند

اکنون گفتگوئی از استعمال علاجی سرم ضد دیفتری مینمائیم
قاعده کلیه که نباید هرگز از آن تجاوز نمود این است که
هر وقتیکه حدس و گمان بوجود دیفتری در مریض برده شود
باید بلا فاصله در تحت جلد تهیگاه از بیست صد مطر مکعب
سرم در یک دفعه زرق نمود و در میان اطفال از یازده ساله
بهتر آنستکه از سی الی ٤٠ صد در یک مجلس زرق نمود
ولی ١٥ الی ٢٠ صد در تهیگاه ایمن و ١٥ الی ٢٠ صد در

تهیگاه

نوع اول

تهیگاه اسپیر کرده هر پهلوی ۱۵ تا . صد میطر مکعب زرق شود
کرد در اینصورت غیر از بروز شوراتی که زینه هیچ خطر و عیب دیگر
ندارد و اما اگر فی الواقع مرض دیفتری باشد هر گاه بمقدار
زرق کافی نباشد و فقط عمرها از دست رفته است چه حزن و پشیمانی
سودی ندارد

و فوراً پس از زرق بلکه بهتر از آن قبل از زرق و فصد برای اینکه
بعد از آن مریض را راحت بگذارند دهان مریض را گشوده بهیا تو لولا
بروی اغشیه کاذبه نادر رطوبات بیخ گلو برده و آلوده نمود
و بلا تامل در لوله سرم خود را بطوریکه دستور العمل داده شد
تخم کری مینمایند و [illegible] پس از آن از امتحان لوله‌ها مطلب
مهمتر قرابادینی بر شما معلوم میشود یعنی بر شما محقق میشود
که مرض دیفتری است یا نه اگر دیفتری نباشد ترک زرق سرم
مینمایند و در صورتیکه هم از امتحان زراعت جوی میفهمید که دیفتری
خالص است یا دیفتری با انضمام میکروبهای دیگر است

سرِ مرضِ دیفتری

٩٥

پس تمام علاماتیکه در معالجه با سرم حاصل میشود چه مزاجی وچه موضعی از قرار ذیلست

علامات مزاجیه چهار است **اول** حالت نبض **دویم** درجه حرارت **سیوم** تنفس **چهارم** بیاض البیض است

اما علامات موضعیه (اغشیه کاذبه) بطور یقین علامات مفیده بدست میدهد اگر امتحانات باکتریولوژی نمائیم ولی علامات باکتریولوژی نیز بهمان نحو است اگرچه صحیح تر است وهمینطور اغشیه کاذبه وهمچنین زیادی آن هرگز در باب تقدمه المعرفه وعلاج مرض چیزی بر معرفت طبیب نمیافزاید در اینکه دیفتری خالص یا ممزوج است

اکنون بعضی علاماتیرا که ممکن است در علاج با سرم حاصل شود بیان میکنیم ودر اینموقع معالجات موضعیه که در مرض دیفتری معمول است بطور اختصار ذکر مینمائیم

در بیع معالجات موضعیه مرض دیفتری

دکتر

نوع اول

دکتر روو در انجمن بوداپست در تصنیفیکه سابق
بر آن طبع نموده است ذکر مینماید که واضحست که معالجه
مرض دیفتری با سیروم مانع تمام معالجات موضعی آن نیست
و بطور حتمی منع مینماید استعمال محرقات و اسید فنیك
و سوبلیمه را و میکوید از تجارب عدیده برما معلوم کردیده
است که اگر در علاج دیفتری هم زرق سرم و هم استعمال
اسید فنیك با سوبلیمه با هم نمایند نتایج ناکوار منجر می
شود چنانچه در مدت هشت روز که در مریضخانه اطفال در اطاق
مبتلایان بمرض دیفتری جمعی را با سوبلیمه و جمعی را هم با سرم فقط
معالجه نمودیم در حالتیکه تمام شرایط حفظ صحی و غذائی
و هوائی آنها بیک طرز بود و در عرض این یکهفته از مرضائیکه
معالجه آنها با سوبلیمه بود با وجود اینکه درجه مرض آنها
متوسط بود سه نفر تلف شد اما در اطفالیکه معالجه آنها
منحصر بسرم بود با وجود شدت مرض در بسیاری از آنها حتی

در بعضی عمل تراکومی نمودیم تمام مرضا شفا یافتند
اما دکتر رو کر استعمال سولیمه و اسید فنیک را قدغن
مینماید در روزی سه دفعه شستشوی با محلول اسید
بوریک با پنجاه گرام لیکن لااقل از آنکه در یک لیتر آب جوش
تجویز مینماید فایده این شستشو حتی الامکان زایل نمودن
تخم مرض و اجتناب از کلو دردهای منکر بست که ممکن است
بعد از شفا یافتن کلو درد دیفتری عارض شود و مسبوق
علاج موضعی را منع نمینماید بلکه تجویز مینماید مالیدن رنگ
ابی مخصوص که مرکب است از کافور و ماتشل بمقدار متساوی
که از ادرها و نصلابه کنند تا غلیظ شود و علاوه براین
در تمام هنگام معالجه با سرم در تمام حالات و اطوار مختلفه
مرض گلیسرین با اسید سالیسیلیک میمالند مگر در صورتی
حبه چون ناعشتر کاذبه پس از زرق سرم جمع شده و
میگردد و کلو پاک میشود محتاج بمالیدن دوا نیست و در معالجه

نوع اول

باسرم ابداً تغییری در غذای اطفال لازم نیست بلکه آنها را
باید خوب تغذیه نمود با اغذیه مقویه مگر در صورتیکه
بیاض البیض زیاد در ادرار بهم رسد که در آنوقت غذا را
باید صحیحه یسیر نمود

ورم گلوی دیفتری خالص چند

مقصود از این مطلب ذکر حالات مریضی است که مبتلا به ورم گلوی
دیفتری خالص بود و بنابر قاعده کلیه در روز اول ۲
صدم مطرمکعب سرم در روی ذرق نمودیم در صورتیکه
فرعات نبض ۱۴۸ و حرارت شبانه ۳۸ درجه بود بدون
اختلال تنفس و بدون وجود بیاض البیض در ادرار
۲۴ ساعت پس از ذرق فرعات نبض به ۱۰۸ انزال نمود
و درجه حرارت افزوده نشد بلکه از ۳۸ درجه به ۸ر۳۷
رسید این نقصان خفیف حرارت که همراه با نقصان زیاد
فرعات نبض بود ما را مجبور به ذرق مقدار جدیدی از سرم
نمود

نمود

ورم گلوی دیفتری خالص ولی شدید و ردیّه

اکنون ذکر حالتی از ورم گلوی دیفتری خالص است امّا بعوض اینکه خفیف باشد مانند صورت سابقه بحالت شدت و رداءت

در روز اول ۲۰ صد مطر مکعب سرم تزریق نمود هم ولی این مقدار کافی نبود زیرا که فردای آن روز درجه حرارت سیه عشر زیادتر شد و ضربات نبض از ۱۲۰ به ۱۴۰ تجاوز نمود و از این صعود توأم حرارت و نبض معلوم شد که مرض زایل نگردیده است و در اینگونه مواقع باید مقدار زرق سرم را مکرر نمود و نیز ۲۰ صد مطر در یکدفعه و بهتر آنستکه ده صد م در صبح و ده صد م در شب زرق نمود چنانچه معمول ماست و نتیجه از اینستکه در روز سوم حرارت یکدرجه تنزل نمود ولی نبض تقریبا بهمان ارتفاع باقی ماند

نوع اول

یعنی ۶۰ قرعه در دقیقه و بیاض البیض بمقدار زیاد خارج میشد
و در نقطه عدم المعرفه باید توقف و تامل نمود زیرا که اگر چنانچه دیگر یکی از
علامات که درجه حرارت باشد تخفیف حاصل نگردیده لهذا
ده صد مطر مجدداً زرق نمودیم فردای آن روز درجه حرارت
و نبض تنزل نموده و بیاض البیض کمتر گردید دیگر زرق را
موقوف نمودیم و مریض شفا یافت

مختصراً کلو در دهای دیفتری خالص لازم دارد زرق ۲۰
تا ۵ صد مطر مکعب از سرم که در سه روز تقسیم و تجدید
شود و شفا قاعدهٔ کلیه آن است و لازم است ذکر نمائیم حاصل تجاربی
که مسیو رو از بوداپیست برای ما فرستاده است یعنی
در ۳۰ ادرد کلوی دیفتری خالص نه نفر تلفات داشته است
و دو نفر از این نه نفر یکی بمرض توبرکول و دیگری بسرخجه
تلف گردیده اند و هفت نفر دیگر در ظرف کمتر از ۲۴ ساعت
پس از ورود بمریضخانه فوت نموده اند

اکنون از درد گلوی دفتری انضمامی گفتگو نمائیم ولی از دفتری منضم با باسیل بر زرق صرف نظر مینمائیم چونکه انضمام این باسیل باعث رداءت تقدم المعرفه نمیشود و از حیثیت شدت تفاوتی با صور سابق الذکر ندارد

درد گلوی دفتری با انضمام استرپتوکک (مایه حمره ۱)

اکنون ضمایم را ذکر مینمائیم که تقدم المعرفه را زیاد شدید مینمایند یعنی انضمام باسیل دفتری با استرپتوکک و استافیلوکک

از روز اول ۳ صد مطر زرق نمودیم پس از ۲۴ ساعت تمام قوسهای حرارت و نبض نزول مینماید و از نکات عمده اینست که در منحنی حرارت شب کمتر از صبح است در این وقت ده صد مطر زرق میشود و در صورت انضمام میکربها بهتر آنستکه در روز دوم هم بعوض ده صد بیست صد مطر زرق نمایند چنانچه

نوع اول

از حالات روزهای اینجه رنجان از معلوم میشود

علامت در روز سیوم تا این حسن بهبود رفتار اسباب حیرت میشود چنانچه غالبا در گلو دردهای انضمامی و امزاجه بدی میشود که تمام قوسها فورا از باد صعقه سیماید علامات بای سنبه بروز میکند تنفس بطوری زیاد میشود که خوف از بروز ورم شعب ریه میرود

لازمست که مقدار سیرم را بیفزایند بنسبت صدهزار مطر مکعب زرق نمایند چنانچه معمول ما است

فردای آن روز این طوفان میخوابد تمام قوسها بخوبی تنزل مینمایند درجه حرارت نیز کمتر از یامدا داشت و اگر از ذرق بینی معلوم شود که مریض ممزوج با کتریهای کار نیست معالجه را موقوف مینمائیم ولی در روز چهارم مقدار جدیدی از ده صد مطر مکعب زرق مینمائیم برای پیش بینی از نکس مرض در [illegible] مقدار باد موجود باشد از این

سرم ضد دیفتری

تجاوز نمی‌نمائیم

در روز پنجم نبض و درجهٔ حرارت و تنفس بهبودی
حاصل می‌نمایند و بیاض البیض اگرچه فی الجمله افزوده
شود ولی بدرجه نیست که محتاج بمقدار جدیدی از سرم باشد
ولی اگر زیاد باشد مقدار ۵ یا ۱۰ اصل مطر مکعب مجدداً زرق
می‌نمائیم خلاصه وجود بیاض البیض در ادرار دلیل نیست برای اثر
تکزین دیفتری در کلیه پس از افزایش مقدار سرم ضد تکزین بر
بی اثر نمودن تکزین در کلیه نافع است و بعضی قائلند که سرم ضد
تکزین برای کلیه مضر است ولی بجهت بطلان این عقیده کافی است
رجوع بتجارب مسیو مرق نمود چنانچه قبل از معالجه با زرق
ضد تکزین در دو ثلث از مبتلایان بدرد گلوی دیفتری خالص
بیاض البیض دیده میشود و پس از معالجه بعسرت در نصف
مرضا دیده میشود

و در باب انضمام و امتزاج دیفتری با استافیلوکک گفتگو

نوع اول

نمینمائیم چونکه رفتار ان با انچه که ذکر شد تفاوتی ندارد و
شدت و خطر از هم کمتر است

در سه حالت مذکوره که ما انها را مانند نمونه و سرمشق اخذ
نمودیم مرضا شفا یافتند ولی در وقتیکه در زرد کلوی دیفتری
خالص منجر بهلاکت شود عموما مرگ قبل از ۲۴ ساعت
بعد از ابتدای معالجه عارض میشود اما در بعضی زرد کلوهای
خالص ولی کشنده یعنی با مسموم شدن مزاج مرگ ممکن است
بواسطه سوء القنیه و فلج و اختلالات قلب و کلیه و غیره
پس از هفت یا هشت روز بعد از ابتدای معالجه عارض
شود اگرچه این حالت بسیار نادر است که در هر صد یک
یا دو نفر باشد ولی باید دانست که برای زرد کلوی امتزاجی در صورتیکه
مرگ دیرتر روی دهد عمومًا بواسطه ترکیبات ذرویه و گاهی هم بواسطه
عفونت مزاجی است که بواسطه میکربهای انضمامیست

اکنون خناق را بیان مینمائیم که انرا ورم حنجره دیفتری مینامند

در خناقهائیکه عمل بدی نموده اند باید آنها را مانند زرد گلو معالجه نمود ولی باید دانست که در علاج با سرم عمل نفس اهمیت پیدا مینمائی در مبحث خناقهای با عمل بدی از آن مفصلاً ذکر مینمائیم

خناق خالص عمل شده

خناق عمل شده را نیز باید مانند زرد گلو تشخیص داد بخناق خالص و خناق امتزاجی در صورتیکه ولی خناق عمل شده خالص در روز اولکه روز عمل تراکیمی است بنابر قاعده کلیه تب صعود مطرد مکث نموده مینمائیم در روز دوم عمل را مکرر مینمائیم زیرا اگر تمام فوسها متصاعد ند و در روز سوم نبض و درجه حرارت اصلاح میشود و نفس زیاد میگردد اما بیاض البیض وجود ندارد و اکتفا مینمائیم مجدداً تا بروز ده صعود مطرد و روز بعد لوله را از حنجره بیرون میآورند و نبض و درجه حرارت بحالت خوبی باقی بنوعیکه تجدید زرق بیهوده است

خناق عمل شده با ضماد [illegible]

در خناق الحلقی و ایضاً می بطور مذکور سهل و ساده نیست
و در روز بعد از عمل تراکئوتومی تقدم المعرفه زیاد ردی است
با وجود زرق بیست صد مطر مکعب سرم در روز عمل فردای
آن روز تمام قوی ... اعدند و تباص البیض مقدار بسیار
زیاد موجود است پس باید مقدار سرم را تجدید نمود و در
فردای تزریق این مقدار جدید اصلاح عمومی حاصل میشود
و تمام علامات تخفیف یافت ولی نباید از خطر انضمام غفلت نمود
و مثلاً دو روز متوالی در هر روز ده صد مطر نیز زرق می
نمائیم

با وجود این مقدار بر مکرر که در روز پنجم علی تنفس زیاد میگردد
و ورم شعب ریوی که از ترکیبات کثیره و خطیره خناق انضمامی است
باعث خوف از هلاکت میگردد پس باید نیز مقدار جدیدی از
سرم را استعمال نمود ولی فقط میتوانیم پنج صد مطر مکعب بواسطه

سرم ضد دیفتری

نزول یکدرجه حرارت و نقصان بسیار زیاد بیاض البیض
و فردا اگر لازم است میتوان لوله را از حنجره بیرون آورد
و طفل شفا میبابد لیکن غالباً این طور نیست و برای اجتناب از
عروض ورم شعب ریه در اینحالت در تمام مریضها عمل شده همه
روزه روزی یکدفعه یکصد میلیمتر مکعب روغن مانتل دار در
لوله که در گلو فرو کرده اند داخل مینمائیم و ترکیب این
روغن مانتل دار از اینقرار است

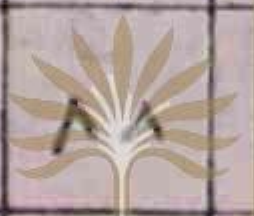
مانتل ۴ گرام روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرام

بر حسب مشاهدات از قرار استقراء خود در تنزل تلفات از مرض
دیفتری بعد از استعمال سرم مشهور روکس ثبت نموده است
که ارقام را اینجا مینگاریم

در خط ۱ و ۲ و ۳ و غیره تلفات هر زمانیست در چهارده روز مطابق
با پنج سال قبل از ۱۳ ۱۳ و دو سال دیگر ۱۳ ۱۳ و ۱۳۰۵ اگر
بر حسب اتفاق بدست آمده است و ارقام ارقام دو هفته اول هر سال

نوع دوّم

	۱۳۰۲	۱۳۰۵	۱۳۰۸	۱۳۰۹	۱۳۱۰	۱۳۱۱	۱۳۱۲	۱۳۱۲
۱	۹۷	۸۱	۵۵	۷۴	۴۹	۸۳	۷۵	۲۶
۲	۱۰۶	۴	۵۱	۷۸	۶۰	۷۰	۵۷	۱۵
۳	۱۰۲	۷۱	۸۱	۷۶	۴۶	۵۱	۵۳	۲۳
۴	۱۱۲	۹۰	۸۱	۸۹	۶۱	۵۸	۵۲	۲۳
۵	۱۴۵	۸۴	۸۳	۹۳	۶۶	۶۲	۶۵	۲۲
۶	۱۴۵	۸۴	۹۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۴	۲۷
۷	۱۳۱	۷۸	۹۳	۷۶	۵۶	۶۲	۵۴	۱۵
۸	۱۱۴	۸۱	۷۱	۸۵	۵۸	۶۰	۶۱	۱۷
۹	۱۰۶	۷۴	۸۶	۶۹	۵۵	۹۱	۵۲	۱۹
۱۰	۹۴	۶۶	۷۴	۵۹	۵۶	۴۹	۴۹	۲۴
۱۱	۱۰۳	۷۳	۶۶	۶۲	۷۳	۵۳	۴۵	۱۵
۱۲	۸۸	۵۴	۵۲	۴۳	۳۳	۵۲	۳۰	۹
۱۳	۶۸	۵۵	۷۸	۳۳	۵۵	۴۶	۳۸	۴

نوع دویم

سایر سرمهای قراباجینی که غیر از تازگی معمول است

نتایج درخشنده که از استعمال سرم روو در علاج مرض دیفتری حاصل شد باعث امتحانات و تجسسات جدیده در علاج سایر امراض بواسطه سرمهای مخصوصه دیگر گردید بدین شرح و بسط زیاد در این اعمال و تجارب جدیده برای تکمیل این معرفت نافعست که بطور اختصار رؤس مسائل از آنان نمائیم

سرم ضد استرپتوکک — تا بحال دانستند که مرض حمره (باد سرخ) و پورپوره از امراض است عفونی و علت آن استرپتوکک میباشد مسیو رژ و مارمرک اسب و الاغ را معاف و مصون از این استرپتوکک نموده اند و سرم اینچنین اناثرا که موسومست بسرم ضد استرپتوکک زرق نموده اند در مرضائی که مبتلای بحمره و حمای پورپورا گردیده اند برای اینکه ایشانرا از این امراض نجات و شفا دهند

نوع دویم

سرم ضد سیفلیسی ــ پرنیشر هریکو

در سک والاغ خون اشخاص سیفلیسی را زرق نموده و سرم خون این حیوانات را باسم سرم ضد سیفلیس برمهای مبتلای بسیفلیس زرق نموده اند و مقصود شان از این شفای مرض است

سرم ضد سرطانی ــ مسیو پرنیشر هریکو در سنه ۱۳۱۱ با انجمن علمی اظهار نمودند در باب امتحاناتیکه در علاج مرض سرطان بواسطه علاج با سرم نموده اند

یعنی سرطان استخوان مریضی برداشته و از آن آباب مقطر اصلاح نموده و صاف نموده و در یک الاغ و دو سک تلقیح نموده و از این زرق هیچ علامتی در آنها بروز ننمود و پس از چندی

سرم خون این حیوانات را که باین طور معاف از مرض شده بودند در دو مریض زرق نمودند که یکی مبتلای بفیبرم و سارکم اجزای صلب بود و دیگری مبتلای بماده سرطانی محل فم معده

که

111

کد دلیل بر سرطان معده بود و سرم ضد سرطانی در دو مریض

مذکور با شرایط معینه نتایج بسیار خوب بخشید

تجارب سرمی در ضد استرپتوکک و ضد سیفلیس و ضد سرطان

هنوز بطوری منتج نیست که بتوان یقین نمود در اثر آنها

در علاج حمی و حمای پوئرپورال و سیفلیس و سرطان

سرم ضد کزاز — مسیو ایاریک در ۱۳۱۳ امتحانات نیکوی

خود را در مرض کزاز بانجمن علمیه فرستاده و ثابت کرده است

که از امراض میکربیست و سمیتیکه تولید این مرض مینماید و باسیل

مخصوصیکه از ترشح مینماید نسبتاً قوی و شدید است و مقدار

بسیار بسیار کم از آن اگر از چینی مصاف نموده باشند حیوانات کوچک

هلاک مینماید و دو قطره آن برای هلاک نمودن یک اسب

کافیست

و ضد این سم سرم حیوانیست که معاف از مرض کزاز شده باشد

بقاعده بهرینک و کیتازاتو و اثر این سرم ضد کزاز اینست

۱۱۳

نوع دویم

باشد سمّ کزاز برانی اثر میکند قوت آن در مقدار مشابه باندازه ایست که تکوین کزاز زائی اثر میکند

با وجود اثر عجیب سرم ضد کزازی اعتبار و حقیقت علاج حتمی که منظور از آنست هنوز محل تامل است و هرگاه آثار در انسان یا حیوانات مبتلائی با مرض بارز شود نمایند نمیتوانند صورت خلد یا بار رفتار سیر بیماری اشتداد هم چونکه در وقتیکه سرم ملقح شود یعنی در هر وقتیکه علامات کزاز بروز نماید پیش از آن تمام بدن مسموم گردیده آنوقت سرم در اختلالات حاصله در دستگاه اعصاب بعد از تغییری که از سم در آن حاصل شده است اثر ندارد و فایده ندارد مگر در صورتیکه مرض بطئی و در صورتیکه مزاج و بدن بتدریج مسموم شود اگر چه سرم ضد کزازی در علاج مرض حتمی نیست ولی در صورتیکه برای پیش گیری از آن زرق نمایند نتایج بسیار خوب میدهد و در این صورت حیوانات را بطور تلقیح معافیت میدهد و این معافی بودن موقتی است مانند سایر سرمها

وازبه

ولو برای دستیم زیاد از قرانجه بنمود
و در صورتیکه محل عفونت و میکروب نسج ملتحمه تحت جلدی
باشد حفظ حیوان بواسطهٔ زرق با سیرم یقینی است ولی در
موقع دخول در بین نسج عضلانی چندان اثری ندارد اما این
موقع در انسان و حیوانات بسیار نادر است و این تفاوت
در حفظ و ایمنی بواسطهٔ اینست که در نسج ملتحمه خراب شدن
تکزین بواسطهٔ سلولهای فاگوسیتی سهلتر و سریعتر است تا
در نسج عضلانی

پس سرم ضد کزازی تدبیری نظیر بستر جلوگیری از کزاز
هم نمیتوان بطور یقین جلوگیری از این مرض را نمود و بواسطهٔ
ندرت این سرم خواه در اشخاصیکه جراحتی بانها رسیده است
که از حیث محل و نوع جراحت مستعد بروز کزاز در آنها است
مانند جراحات حاصله از خرد شدن و جراحات حاصله ضغط
و سقطه که در بین جراحات خاک و غبار و ذغال و اجزاء کثیفه

باقی

نوع دویم

باقی مانده است در جراحات خلیده و غایره اینکه اجسام
خارجیه ارضیه داخل آن گردیده و خواه اشخاصی که
عمل جراحی در آنها نموده اند و هر کس این قبیل اعمال را میشناسد
که اسباب بروز مرض کزاز ندیده اند اخته کردن و بریدن
دم و اعمالیکه در پای حیوانات خانگی مینمایند

استعمال سرم ضد کزازی در صورتیکه مقصود از جلوگیری
باشد نیز خدمت نمایان میکند در حالات خط الاستوائی و امریکا
و افریقا که در این امکنه کزاز بسیار شایع است حتی در جراحات
جزئیه و در بعضی از نواحی علت عمده هلاکت گردیده و آن بسیار
میشود و نیز در حالات شمالی اروپا که بسیاری از اطفال نوزاده
بمرض کزاز تلف میشوند استعمال سرم ضد کزازی بسیار
مفید است و بکار برده و این علاج جلوگیری را در مرض
کزاز استعمال نموده و پس از دو اغلب بیطاران را پس از اخته
کردن استعمال نمودند و در حیواناتیکه این معالجه و تدبیر را

بکار بردند حالات کرازی بکلی موقوف گردید

بمرض تیوبرکولی یا بمرض سلی مبتلی

ماراکلیانو با انجمن طبی برد و در ۱۳۱۲ امتحانا کرد عده

در معالجه تازه ایکه درباب تیوبرکول بواسطه علاجیکه

باسرم تحصیل نموده است اظهار نمود و این معلم معروف در

۸۳ نفر که تمام علامات تیوبرکول ریوی در انها بروز نموده

بود از درجات بسیار خفیفه تا درجات بسیار دبه و بهبودی

صحیحه در انها حاصل شد اما نتیجات مختلفه که مربوط بحالات

متفاوته مرضا بود

و ماراکلیانو میگوید که این معالجه جدید علاج کلی

و عمومی نیست بلکه شاگردان خود را هم سفارش مینماید که

در این باب اغراق نگویند و تجاوز از حدیکه منحصر باشند ننمایند

و باین عبارت میگوید که نباید تصور نمود قادر علاج نتایج غیر

ممکنه نمود و نمیتوان تصدیق نمود بحتمی بودن طریقه جدید

از معالجا

نوع دویم

از معالجه وقتیکه میتوان ابن المعمال نمود مگر در ضعیف و مزمنه از امراض و در وقتیکه در انجا اختلال لاغره که از مرض عفونی حاصل شده او در وقتیکه بدن بطوری مبتلا گردیده است که دیگر نمیتوان انچه که منظور است حاصل نمود یعنی در صورتیکه مرض بدن و مزاج را بطوری خراب و فاسد نموده است که دیگر اصلاح پذیر نیست و علاج تا سرم ضد توبرکول ممکن است مفید باشد و امید شفا معقول است فقط در او قاتیکه بدن تکانون و منبع مخرب و تباه کننده نباشد

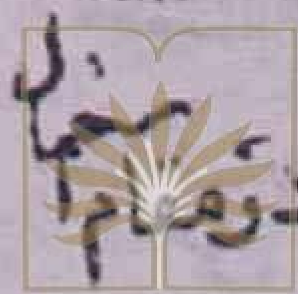
و در اینجا بهتر از همه انستکه نتایج اعمال ابن معلم معروف را ذکر نمایم

میگوید حاصل تجارب من اینستکه میتوانم بگویم که از تجارب عدیده که نموده ام برمن معلوم و ثابت شده است که بواسطه سرم ضد توبرکولی میتوان نتایج عالیه حاصل نمود در

یا سرمهای قرابادینی

صور محدوده و بعد ازحمای توبرکولی نیز میتوان کاهی هم
در صورت بسیار شدید و خطره بهبودی و اصلاح بی اندازه
حاصل نمود بالجمله در ۳۸ نفر توبرکولی که در شدت
مختلف بودند و در انها معالجه با سرم نمودم در شصت و
یکنفر شفا و فایده وافیه بخشید و در انها یکه مرض کهنه
و مزمن نبود اغلب شفا یافتند و بعض قریب بشفا و مدعی
نیستم که کاشف و مخترع طریقه و علاج تازه میباشم بلکه
کشفیات مطلب در واقع وقتی شده است که اطبا ثابت نمودند
که میتوان بواسطه بعضی قواعد در حیوانات ماده مخصوصه
حاصل کنند که انها را از ابتلای باعراض عفونیه حفظ
و حراست نمایند و این ماده در سرم خون بهم میرسد و
بواسطه سرم میتوان انمواد را منتقل ببدن حیوانات و
انسان نمود

پس از مقدمه شکی این اساس ناچارا و بالطبع دو مطلب حاصل

نوع دویم

این در علاج امراض مختلفه بر آمده‌اند که از آنجمله مرض توبر کول
است و گمان من این است که بواسطهٔ سم مخصوصی بعضی وجود
خود میسم و نتایجیکه از آن حاصل نموده ام نبایستی اسباب حیرت
شما شود زیرا که باب هم چنین تاکنون همین گونه نتایج را
بدست آورده اند ولی تفاوت ایشان با بنده فقط این است که
این دفعه اولیه است که اینجانب بکرات [illegible] عدهٔ از اشخاص غیر مخصوص را
در معالجه مرضا بکه تمام شرایط حفظ صحی و علاجی آنها موجود
بوده است بکار برده اند و تصدیقات من هم همان مبنی است بر
تجاربیکه در حیوانات نموده ام بلکه در معالجه انسان هم بوده است
و من در این زمینه البته میدانم بی اعتمادی و اعتراضاتیکه در ابتدا
خواهند نمود یعنی اعتراضاتیکه در باب سایر تداوی و معالجات
مرض توبر کول نموده اند و اگر به دقت نظر کنند میدانند که
منشاء همه آنها این غلط فاحشی است که توبر کول از امراض
لاعلاج است و این را هم میدانم که همه کس از جناب عالی طبیب

میدانند

میدانند که چاره تو بزرگولی که عاجز بود و جه مرض و مشرف
بموت رسیده است محالست که سرم هم نتوانند محبتها
نماید ولی صریحا میگویم که هرکسیکه بواسطه سستی یا کبره و
عیب مسلولین قابل علاج را معالجه نماید بواسطه نتایج
نیکوئی که خواهد دید یقینا فعل بنده را تصدیق مینماید
ولی لزومی که بگویم که این تبلیغ و اخبار در سر مجلس بار عام
و باهیا و هوی افرید و تحسین قبول کرده دیده است و کیفیت
مسلولها را کلیتاً نوازکشفهای بزرگ و عمده است که
بتواند مانع رفتار و استیلای این بلای مهیب و شایع و مهلکی
کرده که ما بحال ابتلا الاصلاح ... اند
در این مقام ختم مینمائیم گفتگوی از نصرم فراهادینی و سایر قسمتها
آلیه قابل تزریق را ولی هر قدر نتایج حاصله و امیدهای
موعوده بی اندازه باشد باز عنوان سؤال عود که انعدام
و عاقبت این ادویه البته چه وانی تصور خواهد شد و در این

چند

نوع دویم

چند کلمه از فرمایشات نایبای معلم مینگاریم و این معلم
میگوید که افکار اولیه در استعمال قرابادینی مواد حیوانی ناشی
از تجربه و مشاهده صحیحه من نگردیده است بلکه کلمه مرتکبه
شرایط قرابادینی را اخذ نموده اند از منشاء و اثر علی الظاهر
اینمواد در حیوانات عمل او برنده آنها حاصل میشود چنانچه
ترشح معده خرچنگ را برای دفع ترشی معده میدادند جند بیدستر
در آلات تناسل فایده نیکو داشت و بواسطه شباهت بوی
آن بمشک باید مطبوع رحم باشد و در امراضیکه منبع تولید آنها
رحم است مانند اختناق رحم نیز نافع است با بنجهة ترو سوق
پید و ازاد را برای ضد اختناق [illegible] دند
و اطبا مائه ۱۷ بهمین خیال استعمال میشود مانند بیز و باه زاد در
امراض صدری مانند سل و ضیق النفس و جگر و روده گرگ را
در قولنج ریحی و مشیمه را در تخریب زنان زاینده و سرانجی در حفظ
از گزیدن مار و امثال انها

اگرچه

اگرچه ما باین معالجات اسلاف خود میخندیم ولی بواسطه مراجعت غربی که
حتی در اداره علمیه دیده میشود ماده طبی جدیدی از جنس حیوانی بروز
نموده است و مسبوق بوشالی میکند. بدیگر قسمی از ترشحات که طرز
شیمیائی آن که معلوم است و بوینکاریکی ایزامکشوف نموده است
و از استعمالات فیزیولوژی معلوم نموده است که بعضی ترشحات
غددی با مجاری مترشحه و مانند غده عرقی و مومی میباشد که داخل
در خون میشوند مواد برا که سزاوار محکم نمودن آلات و اعضای بعیده
از آن ذی اثر نمودن مواد مضره است و کشف جدید اثر لوذا المعده در عمل
کلیسمیک و غده درقی در علاج تهیج اغشیه مخاطی جای شبهه در حقیقت
ترشحات داخلیه نمیگذارد

چنانچه استعمال رطوبت معده که سابقاً محل اعتراض و استهزاء بود امروز داخل
در اداره اعمال صحیحه گردیده است و اسباب حیرت و هیجان و اسارت آن شده است
ممکن است مشاهده کنند و دیگر در آن تمام امراض را بواسطه فرسم
قراباد بنی یا رطوبات دیگر بدن معالجه مینمایند و اداره دیگر در دوا

در اغلب جاها ابراز نموده اند بخیالیکه کرده اند است و این ترقیات غلبه
بنیاد را دائره طبیه امداد در اصلاح اعمال ناقصه سابقه مینماید
در انتظار نتیجه صحیحه این انقلاب و تحویل طبی هر دو انی بهتر است که
عبارات پروفسور هرژی را که در سنه ۱۳۱۳ نقل نموده است ذکر نمایم
که بطور کلی اثر سموم قرابادینی را در ذیل بیان مینمایم میگوید اگر اثرات
اثر سمهای ضد بکتری سموم قرابادینی در حالتیکه بروز میکند
اعمال اینها بواسطه اینها بالطبع خود را محفوظ از استیلای میکروبها
نمائیم و سموم میتواند باکتری ذاتا باشد و این سموم قرابادینی نیز داخل در
قرابادین طبیعی میگردد تا این اختصاص کرده از حیوان ساختند
و یقین است که این ترقیات عالیه علاجیه بنای کهنه طب را متزلزل نمینماید
سهل است آنرا محکم میسازد و باید این جدید و قدیمه بنای کهنه
طبیعت علاجرا مستدام و خلل ناپذیر مینماید
وقد ختم ذلك في شهر رمضان المبارك من شهور سنة ۱۳۱۸ حرره المذنب
القاضی یحیی بن محمد باقر الطاهری [illegible] الملقب [illegible] تمت

در ترجمه بارهٔ الفاظ و اصطلاحات است

استافیلوکک — موجود ذره بینی است که علت ریم است

استرپتوکک — علت حمره و پورپورا است

اورمی — دخول اوره در خون

باکتری — موجود ذره بینی

باکتریولوژی — معرفت باکتری است

باسیل — موجود ذره بینی است

پپتن — ماده‌ایست که از رطوبت معده اخذ میشود

پلاتین — فلزیست شبیه بنقره و از طلا وزین‌تر است

پلیت — ظرف حمل و نقل مایعات است

اکوپنتی — عمل سوراخ کردن بخنجر

تکرین — یکنوع نشو حیوان ذره بینی است

توبرکول — دانه‌هائیست که در مسلولین منفرج میشود

سارکوم — ماده‌ایست شبیه بسرطان

سلول — اجزاء ذره بینی است نسج حیوان و نبات

شمع چینی یکنوع صمغیست از چینی لعاب که بشکل شمع ساخته میشود

فاگوسیت - موجودات ذره بینی است که در خون شناورند

فیبرین - مواد لیفیه است

فیزیولوژی - معرفت اعمال بدن

کاووتشو - یکنوع سفری است که با آن اسبابهای متعدد میسازند

کبای - حیوانیست از جنس موش

گلبول - بمعنای کرات صغیره است

گلیسمیک - بروز قند در خون

گرام - قریب پنج نخود است

لیتر - هزار گرم است

میکروب - موجود ذره بینی است

نوراستنی - امراض عصبانی

ویروس - مایه بعضی امراض است

هیدروفیل - پنبه مخصوصی است

برای شادی روان مرحوم حجة الاسلام
حاج شیخ ابوجعفر مجتهد کرمانی
وقف آقایان حضرات طلاب علوم دینی
گردید

